

θυμώσατε, καὶ ψὲς ἀκόμη, σὰ μοῦ λέγατε ἴδιον τοῦ φίλου σας, τοῦ Δημήτρη;»

— «Γιατί; Γιατί;»

— «Ναί, γιατί; Ἐγὼ δὲν τὸν εἶδα στὴ ζωὴ μου. Τὸ γινώριζα πὼς εἶναι ἄκρος φίλος σας, μὰ ἐπρεπε καὶ καλὰ νὰ τὸν ξαίρω τὸν ἴδιον;»

— «Νὰ τὸν ξαίρετε; Ἐπρεπε νὰ ξαίρετε τί πηγὴ κ' εἶπε τοῦ πατέρα σας...»

— «Ὁ Δημήτριος, ὁ φίλος σας, εἶπε τοῦ πατέρα; Ποίε, ποίε καὶ τί;»

— «Ποίε; Μὰ τότες, τὸ θυμώσατε δὲ καλὴτερα κι ἀπὸ μένα, σὺν τραδῆχτηκα καὶ ψυχὴ πιά δὲν ἐβλέπα...»

— «Ναί, ἀφτό, ἄχ! τὸ θυμώμαι!»

— «Περίεργο νάπορῃτε πὼς τραδῆχτηκα, ἔτσι-κὶς ἀπὸ τὸ λόγο ποὺ εἶπατε τοῦ πατέρα σας!»

— «Καὶ τί μποροῦσα νὰ τοῦ πῶ; Μὲ φώναξε ὁ μπαμπάς, μὲ μάλλωσε πὼς ὅλο μαζί σας τρέχω καὶ περπατῶ, πὼς ὅλο μαζί σας κουθεντιάξω, πὼς δὲν ταιριάζει, πὼς ἂν ξακολονθῶ, πουνθενὰ πιά δὲ θὰ μὲ πάη, πὼς γενήκαμε τὸ περγέλοιον τοῦ κόσμου, πὼς ἐσεῖς παίζετε, πὼς δὲ μ' ἀγαπᾶτε διόλου, πὼς θαρρῆκατε μάλιστα, πὼς δὲ θάρχεστε πιά καὶ τοῦ τὸ εἶπατε, πὼς τραθείστε καὶ πὼς γλήγορα θὰ τὸ καταλάβω...»

— «Ἀφτά ὁ πατέρας σὰς τὰ εἶπε;»

— «Ἀφτά ποὺ σὰς λέω, τὰ ἴδια. Τί νὰ κάμω καὶ γώ; Μέρα νύχτα ἐκλαιγα. Κρυδόμενονε, γιὰ νὰ μὴ φαίνεται. Ἄλλο τί μποροῦσα; Γιὰ ἴδιον τοῦ πατέρα τί ἔχετε;»

— «Ὁ πατέρας σας τίποτα δὲ σὰς εἶπε, τίποτα ὅ-ξω ἀπ' ἀφτά;...»

— «Τίποτα, ὄχι!»

— «Δὲ σὰς εἶπε δηλαδὴ πὼς ὁ Δημήτριος ἦρθε ἀπὸ μέρος μου προσενιά, πὼς σὰς ἤθελα γυναίκα, γυναίκα μου;»

— «Ὁ πατέρας! Ὁ πατέρας! Τὸ ἤξαιρε ὁ πατέρας! Καὶ δὲ μοῦ τὸ εἶπε!»

Ἀπὸ τὰ πόδα τῆς ψυχῆς τῆς βγήκε ὀλέθρια φωνὴ κ' ἔπεσε χάμω.

Καλὰ ποὺ πέρασε ἀμάξι ἐκείνη τὴ στιγμή. Τὴν ἔβαλα μέσα λιγοθυμισμένη καὶ τὴν ἔφερα σπῆτι, σὶ σπῆτι τοὺς τὸ παλιό!...

Φρίκη! Φρίκη!

Νά με καὶ γὼ πάλι σὶ δικό μου, σωματεμένος, ἀφανισμένος, τελειωμένος.

Χαλάσματα, παντοῦθε μεριά, χαλάσματα καὶ σωροί. Θάνατος παντοῦθε κ' ἐρμιά.

Πέθανε τὸ λιμάνι, πέθαναν τὰ σέττα, πέθανε ἡ θάλασσα κι ὁ οὐρανός.

Πεθάνανε κ' οἱ δύο μας ἐμεῖς, ἐκείνη καὶ γώ.

Σήμερον τὴν ξανασίδα. Ποιὸς τὸ πιστεῖτε σὲ διά-στημα εἰκοσι ἑσπερίων ὥρων, κανεῖς τόσο νάλλὰ-ξῆ; Ἀμέ γώ; Δὲν κάνω κουράγιο νὰ κοιτάξω σὶν καθρέφτη μου. Σβησμένο πρόσωπο, σβησμένη καρδιά.

Τὴν καμένη μου τὴ Μέλλα, δὲν ἔπρεπε ἀλήθεια εἶναι νὰ τὴν ξαναδῶ! Ἀσπρίσανε τὰ μαλλιά τῆς γιὰ μιὰ νυχτιά. Τῆς ἀθώας τῆς καὶ τρυφερῆς νιότης τὸ λούλουδο, ποὺ τρεμόφωγγε ἀκόμη κρυφὰ κρυφὰ σὶ χεῖλια τῆς καὶ σὶ μάτια τῆς, ἔπεσε καὶ μαρδῆκε.

Πεσμένα καὶ μαρμαμένα καὶ τῶν δυνωτῶ μας τὰ τριαντάφυλλα.

Καὶ γιατί; γιατί; γιατί; Γιὰ τὸ πείσμα καὶ τὴν περηφάνεια, γιὰ τὴν πρόκληση ἐνὸς ἀνθρώπου, ἐνὸς πλούσιου, ποὺ ἄδικα μᾶς τὴ χάλασε, δίχως πιά κανένας ποιὲς νὰ μπορέσῃ νὰ μᾶς τὴν ξαναδώσῃ.

Ὅλα μοῦ φαίνονται τώρα ἐδῶ σὰ νὰ εἶναι ἀνάποδα. Δὲς καὶ δὲ μοιάζει πρῶτα νάπομεινε στὴ θέ-ση ποὺ εἶχε πρῶτα. Βλέπω τίς κορφοῦλες ἄνω κάτω, ἀνάγυρα τὰ βράχια, τὰ σέττα μᾶς ἀνάσπαστα, τὸ χῶμα ἀνασηκωμένο, τίς πέτρες ἀνάσκαφες. Τὸ μέρος τοῦ-το εἶτανε γιὰ μένα σὰ νὰός ἀπὸ τὴ φύση πλασμένος. Κατασσοριώστηκε ὁ Ναός μου. Χαλάσανε τὰ μαρμα-ρα, ὥσπου νὰ χαλάσουνε καὶ τὰ χαλάσματα πιά τὰ ἴδια, κι ὅλα δουδὰ καὶ μάθρα γιὰ πάντα νὰ κοι-τουνται.

Πήγαμε σήμερον κ' οἱ δύο μας σὶν περίπατό μας, στερεὴ φορὰ.

Πέρασε ἡ διορία κι ἄβριο πρέπει νὰ φύγῃ γιὰ τὸ Μπρίντζι, νὰ πᾶη νὰ βρῇ τὴν κόρη τῆς καὶ τὸ γαμ-πρό τῆς.

Μοῦ λέει νὰ πάω καὶ γὼ καμιά μέρα νὰ τῆς κάνω βίζιτα σὶ Παρίσια.

Ποῦ γιὰ βίζιτες ἐμεῖς, ποὺ μόνο νὰ κοιτάζουμε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, δουλιάζει ἡ καρδιά μας; Δὲν εἶ-ναι γιὰ βίζιτες οἱ πεθαμένοι.

Θέλησα νὰ τὴν ἀποχαιρετήσω σὶ Καλεντέρι. Ἐ-τοῖ τὸ θέλησε καὶ χεῖνη. Τὸ ἤξαιρε πὼς ἐρχόμενα κάθε μέρα καὶ γιὰ τοῦτο ἦρθε τότες ποὺ τὴν πρωτα-πάντησα. Ἐμένα γύρεβε.

Σταθήκαμε μιὰ στιγμή, δίχως νὰ πῶμε λέξη, προτοῦ ἀποχαιρετηθοῦμε. Νάποχαιρετηθοῦμε γιὰ πάντα δηλαδὴ!...

Βασίλεβε ὁ ἥλιος, κόκκινος. Δὲς κ' ἔλεγε νὰ μὴ φωτίσῃ πιά τὸ Μπογάζι. Δὲς κ' ἔλεγε πιά αἰῶνια νὰ θυθιστῇ στὴ θάλασσα μέσα, νὰ θυθιστῇ γιὰ πάντα κι ἀφτός μαζί μὲ τὰ χρόνια μας τὰ περασμένα, μα-ζὶ μὲ τὰ νιάτα μας, μαζί μὲ τὴν ἀγάπη μας... ἄχ!..

Ἡλιοθασιλέματα! Ἡλιοθασιλέματα! Τί θλίψη ποὺ τὴν ἔχουνε! Τί φοβερά ποὺ εἶναι τῆς ψυχῆς τὰ θασιλέματα τῆς λησμονημένης!

Δάκριος ἡ Μέλλα. Ἡ Μέλλα μου! Πρῶτη φορὰ κοιταχτήκαμε κατὰματα καὶ γνωρίσαμε τὴν ἀγάπην μας, πόσο μεγάλη, πόσο ἀτυχή ποὺ εἶτανε.

Δάκριον καὶ γώ.

Σκοτεινίσατε. Πάει, πάει ὁ ἥλιος σὶν νερά τοῦ Μπογαζιού μας.

Ἀποχαιρετηθήκαμε. Καὶ τὴν ὥρα ποὺ πνίγοντας τὰ δάκρια μας, νιώθαμε κ' οἱ δύο μας τὴν ἀπελπι-σιὰ τοῦ αἰώνιου τοῦ μισομοῦ, σὺν καὶ σὶν πρῶτον πρῶτον τὸν περίπατό μας, διὰν ἡ νιότη μας χαιρότανε τὸ γλυκό τῆς τὸ φῶς, μὲ τὴ νύχτα ἐκείνη τὴ θελου-δένια, κάτω ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ μεριά, τῆς ἔσφιξα καὶ σήμερον τὸ χέρι τῆς τὸ γερασμένο καὶ μοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι μου τὸ ψυχρό, ὑστερὴν φορὰ.

(Ἀκολουθεῖ)

τίποτα δὲν εἶσαι παρὰ θάνατος γιὰ λίγες μέρες ζωντανός ;

"Αἴσχρονα πῆγε ἡ ματιά μου δίπλα πρὸς τὴ σάλα τὴ μεγάλη, πὺν τὴ χόρρα ἐκεῖνο τὸ θρόνο. Καὶ θυμήθηκα ! Θυμήθηκα καὶ τὸ λόγο πὺν μοῦ εἶπε τότες, πὺς ἐμένα δηλαδὴ δὲν μποροῦσε νὰ μὲ ξεχάσῃ.

"Εἶτοι ; Δὲν μποροῦσε ; Γ'ιὰ νὰ διοῦμε τὸ λοιπό.

Καὶ δέφτερη φορὰ τώρα, μὲ δυσκολία, σὰ νὰ μοῦ ἔομιγγε ἀγνωστὴ δύναμη τὸ λαοῦγγι μου, σὰ νὰ σιεκότανε κάτω σὺν λαιμό μου, τὴ ρώτησα γιὰ κάποιον πὺν τὴν εἶχα ρωτήσῃ καὶ σὺν περιπάτο. Τὴ ρώτησα πάλι γιὰ τὸ φίλο μου τὸ Δημήτριον...

Καὶ πάλι καμώθηκε πὺς δὲν κατάλαβε. Ἀπάντησι δὲ μοῦ ἔδωκε καμιά.

Παράξενο, παράξενο πολὶ !

Μὲ τήραξε ἀνταρμένη, σὰν κάπως ἀνήσυχη. Φαίνεται πὺς γλώμισσε γιὰ μιὰς τὸ πρόσωπό μου καὶ φοβήθηκε μὴν πάθω τίποτις.

Σηκώθηκα.

— «Τί ἔχετε ;» μοῦ κάνει, ἄχ ! μὲ τὴν πρώτη ἐκείνη τὴν καλοσύνη της.

— «Νὰ μὲ συμπαθᾶτε. Βλέπετε, τὰ γεροντάκια σὰν καὶ μένα ἔχουνε καὶ κάτω ματίες. Ὁ περιπατὸς μου, ... ἡ συνήθεια ... ἴσως καὶ πολλὸ φρόνιμο δὲν εἶτανε νὰ μὴν πάω διόλου. ... ὁ ἄερας ὅξω θὰ μοῦ ὀρσίση τὸ κεφάλι, θὰ μὲ φέρῃ σὺν σύγκαλά μου. ... ἡ θάλασσα. ... Δὲν ἔρχεστε καλύτερα καὶ σεῖς ἄδριο σὺν Καλεντέρει ;»

— «Θάρῶ σὺν Καλεντέρει... θάρῶ...»

Παράξενο, παράξενο πολὶ...

"Αχ ! ἀπόψε τί σωμασιὰ τρομερή πὺν τὴν ἔχει γύρω γύρω τὸ σκοτάδι !

Νύχτα ἡσυχῇ. Δὲ σαλεύει τίποτα. Ἡ καρδιά μου μονάχα χτυπᾷ καὶ πηδᾷ. Καὶ τὴν ἀκούω τὴν καρδιά μου.

Ὁ περιπατὸς μου καλὸ δὲ μοῦ ἔκαμε. Δὲν μπόρεσα νὰ πάω παρέκει ἀπὸ τοὺς θρόνους τοῦ ριχτιμοῦ. Μόλις ὁ μισὸς μου ὁ θρόνος ! Ἡ ξέστη, ἀλήθεια, μεγάλη.

Ἀνπόφορη αὐτὴ γύρω γύρω μου ἡ σιγασία. Νᾶσιραφτε, νὰ βροντοῦσε, νὰ εἶτανε ἄνεμος καὶ νᾶριζε ὁ πλάτανος τουλάχιστο μὲ τὸν ἄνεμο ! Τίποτα. Μοιάζει σὰν τάφος. Θαμμένος ἐγὼ μέσα στὴ μοναξιά μὲ τὰ καρδιοχτύπια μου μονάχα, πὺν τᾶκούω ἔνα κ' ἔνα, καὶ πονῶ καὶ τρομάζω.

Λένε πὺς ἡ ψυχὴ, θιαν ἔχῃ πλήξη, θιαν ὁ καημὸς σὲ παραδέρνει, νιώθει περὸτερο φόβος, ἅμα πιᾶσουνε ρί βροντὲς, τᾶστροπελέκια, οἱ ἀνεμοζάλες. Κ' εἶτοι πάντα σοῦ παρασιταῖνουνε τὴ φύση ὅξω φουρτουμισμένη, σὰν εἶναι φουρτουμισμένη κ' ἡ ψυχὴ σου.

Ἐμένα πὺν φοριχτὴ μοῦ φαίνεται ἡ μοναξιά ἡ ἀτάραχη !

"Ας τᾶφῇσουμε ἀφτιά. Σιὺν ἀνθρώπου τὰ σιγήνια, ὅχι σὺν οὐρανοθάλασσο, κ' ὅχι στὴ δημιουργία, μᾶνίζουνε οἱ φουρτουῖνες ἡ σιγῶνουνται τὰ κύματα γαλήνη.

Παράξενο, πολὶ παράξενο.

Δὲν ξαίρω γιατί, κάθε φορὰ πὺν τὸ συλλογιόμυαι, ἀνατριχιάζω κ' ἀγριέδομαι.

Ἀπάντησι δὲ μοῦ ἔδωκε καμιά. Καμώθηκε τάχα πὺς δὲν κατάλαβε. Καὶ σὺν περιπάτο τὴ ρώτησα ἔχτες, καὶ σίτῃ της ἀκόμα σήμερα.

"Ἰδία της νὰ μὴν τὸν εἶδε τὸν καημένο μου τὸ Δημήτριο, νὰ μὴν τοῦ μίλησε, μπορεῖ. Μὰ γὰ μὴν τὸν ἀκουσε, νὰ μὴν τὴς εἶπανε γιὰ τὴ δίψα του, τὴν ἐπίσημη, πὺς γίνεται ;

Εἰκοσι τέσσερεις ὥρες σωσιές, ἕστερες ἀπὸ τὴ μέρα πὺν σκορποῦσε ἡ ἀγάπη μου λούκουδα μπροστὰ της σὺν περισόλι, πῆγε ὁ Δημήτριος σὺν πατέρα της προξενιά, τοῦ μίλησε, τοῦ ζήτησε τὴ Μέλλα γιὰ μένα.

Τὸ κάτεχα πὺς ὁ πατέρας της μὲ καλὸ μάτι δὲ μ' ἔβλεπε. Τοῖς φημεριδογράφους δὲν τοὺς ἄρεξε. Γύρεβε γαμπρὸ ἀπὸ ἄλλο σοῖ. "Αχ ! σιχαθήκα καὶ γὼ πὺν τὰ γραψίματα καὶ πέννα δὲν ἔπιασα πὺν νὰ κάνω ἄρθρο ἀπὸ τὰ τότες. ... Τὰ ἤξαιρα. Δὲν ἀπόρησα λοιπὸν καὶ μὲ τὸ παραπάνω, σὰν ἔμαθα πὺς δὲταν πρωτοπῆγε ὁ Δημήτριος, δὲν τὸν καλοδέχτηκε, πὺς τοῦ εἶπε νὰ ξαναπεράσῃ, πὺς τάχα θὰ μίλησῃ καὶ τὴς κόρης του, ἀφ' οὗ τοῦ ἔλεγε ὁ Δημήτριος πὺς ἀφτὴ ἔπρεπε νὰποφασίσῃ. Μὰ πὺν νὰ τὸ προσμένω ἐκεῖνο πὺν τοῦ εἶπε ὁ πατέρας της, σὰν ξαναπῆγε νὰ πάρῃ σωσιτὴ ἀπάντησι ὁ Δημήτριος ;

— «Ἡ κόρη μου, λέει, δὲ θέλει. Τὴ ρώτησα. Ὁ φίλος σας εἶναι ποιητὴς, εἶναι καὶ νέος. τὸ φαντάστηκε πὺς ἡ Μέλλα μου τὸν ἀγαπᾷ. Τίποτα. Κουβέντιαζε μαζί του καὶ περνοῦσε ἡ ὥρα. Στᾶναμεταξὺ μοῦ τὴν ζήτησε κ' ὁ κόρτες. Ἀφτὸνε θέλει καὶ μάλοια πιστέδω γλήγορα νὰ γῆνῃ ὁ γάμος, γιατί ὁ γαμπρός πρέπει νὰ φύγῃ, νὰ πάῃ στὴν Ἑδρώτη».

Πὺς λοιπὸν τώρα ἡ Μέλλα καμώνεται καὶ δὲν ἀκούει, σὰν τὴς μιλῶ ἐγὼ γιὰ τὸ Δημήτριον ; Καὶ πὺς ἀπὸ τὰ τότες δὲν κατάλαβε τὴν προσβολὴ πὺν μοῦ ἔκαμε καὶ τὸν πόνο πὺν τὴν καρδιά μου τὴν ἔκαψε, ἀφ' οὗ ἀμέσως τραβήχτηκε κ' εἶτανε πασίγνωστο πὺς δὲν πῆγαινα πὺν πονθενά ;

Μὲ πρόδωσε ! Μὲ πρόδωσε !

Τὸ φαντάστηκε, λέει, πὺς μ' ἀγαποῦσε ! "Οχι, δ'χι, δὲν τὸ φαντάστηκε διόλου.

Παράξενο, πολὶ παράξενο, ἀλήθεια !

Φρίκη ! Φρίκη ! Φρίκη καὶ κατὰρα μου !

Κάλλια χίλιες φορὰς νὰ μὴν τὸ μάθαινα ! Κάλλια νὰ μὴν τὴν ἔβλεπα, νὰ μὴν ἐρχότανε σὺν Θεραπειά ! Ζούσα δυστυχισμένος, μαρμαμένος, ἐρημος, δ' τι θέλεις, μὰ, ὅπως κ' ἂν εἶναι, ζούσα ἡσυχος. Τόσα χροῖνια τώρα συνήθισα τὸν πόνο μου, τὴ μοναξιά μου.

Φρίκη ! Φρίκη !

Ἀπὸ δ'ὼ κ' ὁμπρός, τὸ κεφάλι μου πρέπει νὰ βαστῶ, μήπως καὶ μὲ πᾶρη ἡ τρέλα.

Πάνε, πάνε δ'λα πιά !

Κοῖμας νὰ μὴν πεθάνω, δόχως νὰ τὸ μάθω τέτοιο πράμα. Τὸ θάσανο ἄρχισε τώρα, τὸ ἀληθινό. Ἰσὺα μὲ τὴν ὑστερὴ τὴν ἄρα, θὰ εἶναι ἡ ζωὴ μου σὺν σὺν φουρτουμάχημα.

Καὶ νὰ τᾶκούσω κιόλας ἀπὸ τὸ στόμα της !

"Ἡρθε κατὰ πὺς εἶπε, ἦρθε σὺν περιπάτο. Πρὸς τὰ σέτια συναντηθήκαμε. Καὶ κείνη καὶ γὼ ἀποσταμένοι. "Εγγενα τοῦ παιδιοῦ νὰ μᾶς φέρῃ δὺν σκαμνιά, ἐκεῖ κάτω ἀπὸ τὸ Καλεντέρει. Κ' οἱ δὺν μας συλλογισμένοι, δόχως πολλὰς κουδέντες. Πρώτῃ ἄνοιξε ἡ Μέλλα τὴν ὀμῖλια καὶ μοῦ εἶπε, σὰ νὰ μελέτησε πρῶτα ὥρες τὰ λόγια πὺν μοῦ ἔλεγε.

— «Κόριε Θύμη, κάτω θέλω νὰ σᾶς ρωτήσω. Γιατί τάχατις μὲ κοιτάξατε μὲ τέτοια μάτια, γιατί

πώς έστειλε ο Θύμης προξενήτη νά τή γυρέψω.

Βασίλεια σιά χέρια μου τριαντάφυλλα. Πήγα παράμερα μιὰ στιγμή κι άλλα νά τής κόψω. Τής έκοψα και γαζίες. Φουγιτιές φουγιτιές τής έφερα τὰ λουλούδια. "Έβαλα ένα τριαντάφυλλο στήν ποδιά της. "Έβαλα μιὰ γαζίτσα στό διβλίτσο της άπάνω. "Έβαλα λουλούδια στό τραπέζι της, "Έβαλα λουλούδια κατά γής. Λουλούδια δέν τόλμησα πρώτα ποτέ μου νά τής δώσω! Τώρα τὰ σκορπούσα, τάδινα τώρα όχι τής ίδιας, τάδινα στόν ύπνο της, άφού ο ύπνος της μ' άγκατιούσε, τάδινα, τάδινα στόν ύπνο της — τόν άχάριστο!...

Κι άπό τότες δέν ξαναπάτησα στίι τους πιά.

Σκόρπια, σκόρπια χάμω μπροστά της τὰ νιάτα μου και τὰ τριαντάφυλλά μου!

Μέ χίλια άστέρια ο ουρανός, και γώ χωρίς άστέρια!
Σκοταδι ή γίς και γω χωρίς τὰ δυο ματιακια σου!

Τί καλά πού τους έλεγε άλήθεια τούς σίχους άφτους ο καιμένος ο άωστής! Ο άωστής ο άεργής! Εκείνος, παιδί μου, σεν ξαίρω πως τó κατάφερα, μιά σέγκαιρα πού νά πής, ενιωθε στήν καρδιά του μέσα και τήν τέχνη και τήν άγάπη. Άχώρησιες κι οί δυο για τόν άωστή μου, ένα μ' οί δυο. Τους σίχους άφτους πού νά ποιήσε, άξωφρα σου τους ξεσηθίξε μ' έναν καιμό, με μιὰ πονεσιά, πού τόν άκούγες και ταραζόσουνε κ' έλεγες πώς ή ζωή του όλη θρηνούσε μαζί με κείνο τó σίχο. και γώ χωρίς άστέρια!

Μιά ο διάβολος πρόσεχε και στόν τόνο. Πρόσεχε και στά παροξύνονα και στά προπαροξύνονα. Είχε μάλιστα τρέλα, ο άτυχεος, με τὰ προπαροξύνονα, πού τότες είναι τής γλώσσας μας καιμάρι, πού σάν τελειώνουνε τή φράση, λες και ή φράση δέν τελειώσει, πού σου χτυπούνε στάφτι σά μοιρολόγια άδιάσκοπο, σά θλίψης παράπονο, σάν καρδιάς οράγισμα, σά λύπης σήμαντρο άπρηγόρητο. Και τὰ κυνηγούσε και τάβασε κάθε φορά πού γύρευε νά πη τόν πόνο του. Κάι μού ξηγοούσε πώς άφτά στόν πόνο ταιριάζουνε, πώς τὰ παροξύνονα είναι ήσυχα και παινεμένα παιδάκια, τὰ δέντονα όρμητικά και κάπως ηιδηχτά παιδιά, τὰ προπαροξύνονα όμως σάν τάδύναμα, σάν τάρρωσιτάρικα, μιά και χαδεμένα παιδάκια μας. Τή ρίμα λοιπόν άφτή, μ' α τ ά κ ι α σ ο υ, πολλή τήν άρεζε κ' έπρεπε νά τόν άκούγης, με τί τρόπο έβασε τόν τόνο ή φωνή του και ξεσερνε τις δυο στεγνές ουλλαβές. — ά κ ι α σ ο υ; Άες κι άκουμπούσε ή βαριά ή φωνή του άπάνω στήν κάθε ουλλαβή. "Άξιζε νά τόν άκούγης, άλήθεια, με τί δύναμη σου τόβγαζε άπό τó στήθος του μέσα εκείνο τό. — και γώ χωρίς άστέρια! "Όχι, δέν είτανε με δύναμη, με θάθος είτανε, με τέτοιο θάθος, πού μες κι άγγιζε τὰ φυλλοκάρδια του τὰ ίδια, προτού όγη άπό τó στόμα του. Βαθιά βάθια στά φυλλοκάρδια του Κωστή ριζωμένη κ' ή ποίηση κ' ή άγάπη. Για τούτο κιόλας δέν ξεχνιέται και δέ θά ξεχαστή. Νέος πέθανε, θά μού πής. Και τί πειράζει; Πρόφτασε και διαλάλησε στόν κόσμο τόν έρωτα τής ψυχής του, τόν άθάνατο. Παρηγοριά μεγάλη κι άφτό. Γλύτωσε ή άγάπη του άπό τόν άδη. Στους σίχους του μέσα θάπομείνουνε και κείνος και κείνη όλοζώντανοι. "Άχ! δέ θά μαραθούνε τὰ τριαντάφυλλά τους....

"Έλεημοσύνη δέν έχει νά μού πη νά πάω πάλε στίι τους, σάν πρώτα.

Κάλλια, κάλλια νά καθήσω ήσυχα στήν κάμερή μου, κάλλια ίσως σήμερα νά μην χάμω τόν περιπατό μου τó συνηθισμένο.

Γιατί τάχα νά μην άπομείνω εδώ; Στέκουνται, συγγιζώ τὰ διβλίτσα μου, τὰ χαρτάκια μου, θυμούμαι τὰ περασμένα τὰ χρόνια, γράφω, συλλογιόμυαι τó ένα τάλλο, πολεμώ νά μην έχω στό ρού μου τὰ ίδια πάντα και πάντα.

Μού φαίνεται πώς κάτι θά πάω, πώς κάτι θά μάθω, πώς κάτι τρομερό θά μού συνέβη.

Φιάνει πιά έτσι! Φιάνει!

Δέν ξαίρω γιατί σήμερα μ' έπιασε φόβος, Και τί φοβούμαι; μηδ άφτό δέν τó ξαίρω.

Δέ συνέβηκε, τίποτα, όχι. Μόνο δυο τρία πράματα παράξενα.

Κατέβηκε, όπως μού τó είπε, όπως άμέσως τó μάντεψα, στό παλιό τους τó σπίτι. Άφτό παράξενο δέν είναι καθόλου, άφού γνωρίζει τους νοικοκυραίους.

Παράξενο είναι πού τους ρώτησε για μένα, φαίνεται, άμέσως.

"Άμα μπήκα, σηλώθηκε, ήρθε πρòς έμένα σάν ταραγμένη λιγάκι και για νά μην τó καταλάβω, μού κάνει.

— "Ελάτε, ελάτε! Νόμιζα πώς δέ θά σάς διούμε άπό τόν τρόμο σας μήπως κι άλλάξη ώρα ο περιπατός σας. Τόσα χρόνια τώρα δέν τó βαρεθήκατε τó Καλεντέρι;

Και χαμογέλασε.

"Άπό πού ιδμαθε πώς πηγαίνω χρόνια και χρόνια στό Καλεντέρι; Άπό τούς φίλους της βέβαια. Για τούτο νά πής στό Καλεντέρι μόνη;

— "Καλά πού τάξιωθήκαμε νά σάς φέρουμε και δώ, στήν άλλη μεριά, πού λένε!"

Σάσπισα. Τής τó πρόφτάσανε τó λοιπόν; ή άφτό; Παρατήρησα όμως πώς έλεγε νά σάς διούμε, νά τάξιωθούμε, νά σάς φέρουμε, — κι όσώσοο πάλε μόνη της με δέχτηκε.

Μεγάλο κατόρθωμα τότες πού τόφερε ή Μέλλα τó γεροντάκι με τάσπρα τὰ μαλλιά, με τó ζωοματιαμένο του τó πρόσωπο, στή μεριά τή δική της!

Μού μιλούσε για πολλά πράματα, μιά, σά νάβλεπα πώς ήθελε κάτι νά μού πη και δέν τόλεγε.

"Εγώ, καθόμουνε αντίκρυ της στό σοφά. Έμοιαζα με τόν εργάτη τόν άποκαμωμένο, πού σάν τελειώνει τó μεροδούλι του, με κομμένα τὰ γόνατα, με βαρή τó κεφάλι του, γυρέβει μιὰ γωνιά νά πέση νά ξαποστήσει.

Πρέπει νά τó μολογήσω, μόλις πρόσεχα στά λόγια της. Μού κατέβαινε σάν ξαφνικό, μόνο και μόνο έπειδή ορισκόμουνε στό στίι άφτό. Κοίταξα τούς τοίχους, κοίταξα τήν πόρτα, κοίταξα τὰ παράθυρα πού, σάν τήν πρωταγάπια, πρόσεχον πάντα νά φανή. Ζαλιζόμουνε... Ξαίρεις τί θά πη νά ξαναπής στόν τόπο, στό ίδιο τó μέρος πού σου γεννήθηκε στά στήθια σου ψυχή καινούργια, και τώρα νά συλλογιέσαι πώς ο Χάρος θά σέ πάρη, πώς κοντέδει, πώς μέσα σου κάθεται, και πώς άν και σήμερα ζής άκόμη, στόν καθρέφτη σου μπροστά νά σιαθής, θά καταλάβης πώς

τανε και πετούσανε χαμηλά χαμηλά, οα νάγγιζανε τὸ κύμα. Πλάγι μας θουγκώνανε τὰ σέττα λίγο λίγο, ξεχρυσωνόντανε οἱ κορφοῦλες και πέρα πέρα, σιάνοιχτό, φουρτουλιάζανε πελαγωμένους οἱ χρυσοὶ ἀχιτῖδες.

Ἡλιοδασυλέματα ! Ἡλιοδασυλέματα ! Μοῦ φαίνεται, ἄχ ! οα νὰ πεθαίνει, ἐκείνη τὴν ὥρα, ἴδια ἡ ψυχὴ.

Λὲς και τὴν ἔνωσε ἡ Μέλλα τὴ λύπη τοῦ θανάτου και τῆς γῆς, τὴν ἀπαρηγόρητη θλίψη ποὺ πλακώνει τὴν καρδιά. Μοῦ ἔπιασε τὸ χέρι νὰ με καθησπερίσῃ και μοῦ εἶπε.

— «Κάθουμαι σὶ τὸ παλιό μας τὸ σπίτι. Τόχουνε τώρα κάποιοι φίλοι μου νοκμισμένο. Ἄδριο, τὰ πόρτα, δὲ θάρρητε. . . σὸν και πρῶτα;»

Κ' ἔτρεμε ἡ φωνὴ της, οα νὰ τὴ μισοβρέχανε δάκρυα. . .

Τὸ σπίτι τους ! Τὸ σπίτι τους !

Ἔτρεμε ἀπὸ τὴ μέρα ἐκείνη, ποτὲ μοῦ πιά δὲν ξαναπῆγα. Ποιὲς !

Κ' ἴδια ἡ Μέλλα δὲν τὸ ξαίρει — μὰ κι ἀπὸ ποιὸν θὲς κιάλας νὰ τῷ μαθε ; — πότε πῆγα σιερενὴ φορὰ.

Ἡλιοδασυλέματα ! Ἡλιοδασυλέματα !

Γεμάτος ἐλπίδες, γεμάτος ἀχιτῖδες, νέος, ἐρωτευμένος, ἔτρεχα τότες σὶ τὸ μαρμαρενιὸ τὸ παλάτι, διὰν ἀνέβαινα τὸ θρόνο ἀπὸ τὴν Πόλη, δὲν ἔβλεπα τὴν ὥρα νὰ ράξῃ σὶ τὴ Σκάλα τὸ θαλάρι, νὰ ταυνοῦναι.

Και σήμερα ! Μὲ τὸ πόδι σὸν τὸ μοιῦδι θαρῶ, με μαλλιά σὸν τὸ χιόνι, με τὸ κεφάλι σκυφτό, νὰ πάω σὶ τὸ ἴδιο τὸ σπίτι, γέρος, νὰ χαιρετήσω τὴ νιότη μου τὴ χαρούμενη, ποὺ δὲ θὰ με γνωρίσῃ, ἀν τύχῃ και με ξαναδῇ. Ἄχ ! ἡ νιότη μου ἡ ταλαίπωρη ! Σὲ καμιά γωνιά τοῦ περιβολιοῦ, ἴσως ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸν ἴακιο λανερὸς δέντρον, ἡ νιότη μου κρυμμένη νὰ φωλιάζῃ πονηρά. Ἰσως ἀκόμη ἐλπίζει και γελᾷ — ὥσπου νὰ φανῶ και νὰ τρομάξῃ, ὥσπου νὰ τῆς πῶ.

Ἄδρῃ μου ἐοῦ, νὰ το και τὸ ἡλιοδασυλέμα σου. Ἐοῦ πρῶτ' μου, νὰ σου κ' ἡ νύχτα ποὺ πλακώνει !

Ἐνα θρόνο περπατούσαμε μαζί — τότες ! — σὶ τὸν ἀκρογιαλιά, πηγαίναμε πρὸς τὰ Λιθαδάκια. Εἴτανε κάμποση παρέα, γνώριμοι, φίλοι και φιληνάδες. Εἴτανε κι ὁ πατέρας της. Ἀντὶς σίτι νὰ καθήσουμε, ἔτρεμε ἀπὸ τὸ φαγί, ὅλοι μας εἴπαμε κοπαδιστὰ νὰ σύρουμε, νὰ τραθήξουμε πέρα πέρα, ὅσο δὲν εἴτανε κουρασμένοι τὰ κορίτσια. Περώνοντας ἀπὸ τὴ γειτονιά, μαζώναμε ἄλλες φιληνάδες κι ἄλλους φίλους. Μὰ δὲν ξαίρω πὼς ἔφερχε ὁ περιπάτος, ἡ Μέλλα και γὼ θαδίζαμε πάντα πλάγι πλάγι.

Εἴτανε ἡ θραδεὶα δειλυνδένια. Δὲ φουσούσε ἀγέρι, και ζέσθη δὲν ἔνωθε. Λὲς και σὲ χάδεβε ἡ νύχτα με τὴ οἰγανὴ της ἀνάσα. Τὰ κύματα κοιμισμένα σὶ τὸ γαλά, μόλις ἄκουγες τὸ φιλὶ τοῦ κυματιοῦ σιάνοιχτο. Ἀρπάζοντο και ἦσαν, τὰ σκέρι τῶν ἀστεριῶν ἐξαιωνότανε σιτὸς οὐρανοῦς. Ἡ γῆς σκοτεινισμένη, και οα χροῦδι μαλακὸ γύρω γύρω μας τὸ σκοτάδι μᾶς ἀποτύλιζε τοὺς δυὸ μας, ἐμᾶς, τὸ σκοτάδι, μᾶς γλυκομάγεβε, μᾶς ἀποχωρίζε ἀπ' ὅλην τὴν παρέα.

Πόσο, ἄχ ! μὰ πόσο τὴν ἀγαπούσα ! Πόσο μάγαποῦσε και κείνη ! Τόβλεπα, τὸ καταλόβαινα, τὸ ἤξαιρα ὡς κι ἀπὸ τὴν περπατησιά της, ἀπὸ τὴν ἀνα-

πνοὴ της, ἀπὸ τὴ μέθη μου τὴν ἴδια. Χίλιες φορὲς πῆγα νὰ τῆς τὸ πῶ. Μὰ τί ἀνάγκη ; Ἀλήθεια εἶναι και σήμερις ἀκόμη ὅρκο θά'ω πὼς εἴτανε ἀλήθεια, νὰ, ἡ ψυχὴ μου κ' ἡ δική της, σὶ τὴν ἀλαλιά μας ἐκείνη, μιλούσανε ἡ μιὰ με τὴν ἄλλη, ρωτιόντανε κι ἀπαντιόντανε, πὶδ ξάστερα, πὶδ φανερά, παρὰ τὰ σιόματα μας, ἀν εἴτανε φωνάζει τὴν ἀγάπη μας. Τὴν ἀγάπη μας τὴν ψιθύριζε ἡ καρδιά μας και σὸν ἄγγιζε τὸ φῶμα μου τὸ φῶμα της, τρέμανε ἀντάμα, πονούσανε ἀντάμα, μέσα μας παρπασιότανε ὁ ἴδιος ὁ καημός.

Ἀλήθεια εἶναι. Μοῦ τὸ γανέρωσε κιάλας ἐκείνη τὴ θραδεὶα.

Κάποιος πίσω μας, σὶ τὴν κουδένια, μίλησε ἄξαφνα γιὰ ἓνα μας φίλο, τὸν Παβλή, ποὺ γνωρίζαμε καλὰ τὰ ἱστορικά του και ποὺ ἀγαποῦσε τρελὰ τὴ Λεονούλα, μιὰ φιληνάδα τῆς Μέλλας. Τὸν ἀγαποῦσε κι ἀφτὴ, και σὶ τὸ τέλος παντρεφτήκανε.

Πίσω μας ἔλεγε ἀναστενάζοντας ἡ φωνή.

— «Παρθήκανε, τελειώσανε τὰ δάσανά τους !»

Δὲ δάσταξα πιά. Τὸ χέρι της, κατεδαμένο, κρεμότανε κοντὰ σὶ τὸ δικό μου. Τῆς ἔπιασα, τῆς ἔδωκα δυνατά. Μοῦ ἔδωξε κ' ἡ Μέλλα γλυκὰ γλυκὰ, δυὸ φορὲς.

Τὴν ἄλλη μέρα πιά, τὰποφάσισα. Ἐπρεπε νὰ τῆς μιλήσω, ἔπρεπε νὰ τῆς τὸ πῶ νὰ τὰκούσῃ, νὰ τὰκούσῃ και γὼ ἀπὸ τὸ στομα της τὸ ναί, νὰ παρῶναι και μεῖς, νὰ τελειώσουνε τὰ δάσανά μας.

Μοῦ ἔδωσε θάρρος ἀνέλπιστο ἀκείνη τὴ θραδεὶα, τὸ σφίξιμο τοῦ χεριοῦ της. Ἀπόρησα κι ὁ ἴδιος με τὴν τόλμη μου. Εἴπα νὰ πάω νὰ τὴ θρῶ σὶ τὸ σπίτι τους τὰπομῶσήμερο, τὴν ὥρα δηλαδὴ ποὺ κοιμότανε ὁ κόσμος και ποὺ ὁ πατέρας της εἴτανε πάντα κάτω σὶ τὴν Πόλη. Τὸ ἤξαιρα πὼς τέτοια ὥρα τρεβιδότανε και ἡ Μέλλα πίσω σὶ τὸν περιβόλι. Στὸν ἴακιο τῆς κληματαριῆς σιάνοιχτε κ' ἡ σκούζα ἡ διάβαζε κανένα διβλιαράκι.

Μὲ βλέπανε οἱ δοῦλοι συχνὰ κ' εἴτοι μ' ἀφίνανε και περνοῦσα, δέχοντο λέξη νὰ ποῦνε. Ἀγκαλιὰ ἡ πόρτα τοῦ δρόμου ἀντίζῃ, και σὶ τὴν ἀβλή μετὰ τὴν περηντῃ, μόνος ὁ καθάσις, καθησπόμενος ὁ ἓνα σκαμνί, ἔτρεμε τὸ κεφάλι του με τὰ μάτια του σκαλοιστὰ.

Τρεβήξα ἴσια με τὸν περιβόλι γραμμὴ. Ἀπὸ μακριὰ τὴν εἶδα σὶ τὴν καρεγγίτσα της ἀκκομπισμένη. Τὸ χεράκι της, σὸν πεσμένο, κρατοῦσε διβλίο σὶ τὸ γόνάτο της ἀπάνω. Δὲ σάλεβε. Ἀγάγια γάγια σίμωσα. Κοιμότανε. Ὁ ἔπνος γλυκὰ γλυκὰ τὴν εἴχε παρμένη σὶ τὴν ἀγκαλιά του. Ψάβινο καπελλάκι τῆς ἀποσκέπαζε τὸ μέτωπο, και σὸν ἴακιο τοῦ καπελλιοῦ της ροδίζανε τὰ τρυφερά της, τὰ κλεισμένα της ματόκλαδα.

Λὲς κ' ἔβλεπε ὄνειρο. Ἐνα χαμόγελο ἀπαλὸ τῆς μισοάνοιγες τὰ χεῖλια. Βαθεὶα και σιγανόφραγγ χαρὰ περὸχυνε τὸ πρόσωπό της. Τὴ θραδεὶα μας τὴ δειλυνδένια, τὸ σφίξιμο τοῦ χεριοῦ μου θὰ σιλλογιότανε, και τὴν ἀγάπη μας.

Νὰ τὴν ξυπνήσω τὴ Μέλλα μου ; Ὁχι ! Ὁχι ! Κάλια νὰ τὴν ἀφῶσω με ἔνδειρό της τὸ μαγεμένο. Κάλια και μακριὰ μου ἀκόμη νὰ μ' ἀγαπᾷ. Νὰ μὴν ξυπνήσῃ τὸ πούλι μου, κι ἄδριο ἀκόμη νὰ θαρρῇ πὼς τὸ ἴδιο της ἔνδειρο βλέπει, πὼς ἔνδειρό της ἀκούει, σὸν ἔρδονε και τῆς ποῦνε πὼς ὁ Θύμης τὴ θέλει,

τὰ δὲ ἦκε τὰ χαίρειαν, καὶ γιὰ τὸ ὄχι ; Ἀφοῦ ἔγινε ἡ Μέλλα κοινέσσα, τί παραπάνω γινέθανε οἱ γονεῖς τῆς ; Τίθωγε ὁ φίλος· τοῦ λέγανε καὶ γιὰ σου. Ἀπραχτο κορίτσι, ντροπαλὸ, εἴκοσι χρονῶν, ποῦ νὰ ξαίρει, ποῦ νὰ βλέπει, ποῦ νὰ νιώσει ; Τῆς ἔκανε μάνι μάνι δυὸ παιδιὰ, καὶ δρόμο. Μπορεῖ νὰ καμε καὶ ἄλλα δυὸ στὴ γειτονιά. Πληθυσμός ! Γυναικὺς καὶ χαρτοπαίχτης, τὰ φερε στὸ τέλος ἔξη κ' ἓνα, τὸ κατοικόντισε, καὶ τρεχὶὸ γιὰ τὴν Ἀμερική, ὅπου βρῖσκεται καὶ τώρα. Τέτοιοις ὁ σὺ δὲ κόνιες.

Ἀμὲρ ἡ Μέλλα πῶς ἔκαμε ; Νά, πουλήσανε τὸ σπίτι τους ἐδῶ, γιὰ νὰ πωρὶ νὰ φάει, ἀφ' ἧ καὶ τὰ παιδιὰ τῆς ! Μπὰς καὶ δὲν τὰ ξαίρω ;

Ἡ Μέλλα γιὰ τὸν ἄντρα τῆς δὲν ἀνοίγει σόβμα. Μοῦ μίλησε ὅμως σήμερα γιὰ τὰ Παρίσια, ὅσο περπατούσαμε στὴν ἀκροθαλασσὶ καὶ κοιτάξαμε πότε τὰ σέττα τὰ προσινόμαθρα, πότε τὰ θυνὰ τὰ ροδοβαμμένα πέρα πέρα στὴν Ἀνατολή. Μὲ χαμηλωμένα τὰ μάτια τῆς τὰ γαλανοῦλά, ποῦ κάποιος τὰ σηκώνει, — γαλανοῦλὰ τὰ λέω, γιὰ τὴν γριῖτ' αἰσιν μισὸ γαλανὰ, — τὰ ἴδια τῆς, ἄχ ! τὰ ματάκια, καὶ τί λίγο ποῦ ἄλλαξε ὅλη τῆς, ἀλήθεια ! — μὲ τὴ φωνή τῆς τὴ γλυκεῖα καὶ τὴν ἡμερη, κοινεντιάζει καὶ θυμῶνται. Σὰν πὺ ἐγγονισοῖ, σὰν πὺ θαρρετὶ μοῦ γάνηκε στὴ δέφτερή μας τὴ συντυχία. Ἐδῶ, λέει, ξανοίγει μὲ τὰ γέρι τοῦ Μπογαζιοῦ ἡ καρδιά τῆς. Ἐδῶ ξανόρχεται σὰν χρόνιὰ τὰ παλιά μας.

— «Σάνε εἴτανε τὰ κοριτσάκια μου μικρά, καθόμιστα χειμῶνα καλοκαίρι στὸ Παρίσι. Ἐξοχὴ δὲν εἶχαμε, ὅπως ἐδῶ πρῶτα... Τὸ χειμῶνα, οἱ μικρὲς πλαγιάζανε νωρὲς. Ἐμνησια στὸ σαλονάκι μου κ' ἔγραφα, διάβαζα, ἔγραφα μὲ τὴ λάμπα μου ἀναμμένη ἀπάνω στὸ τραπέζι καὶ τὸ στρογγυλὸ. Τὸ καλοκαίρι, τὰ κομμάτια στὴν κάμερή μου, καὶ πὺ ἀργά. Ἡ μεγάλη μου τότες ἤθελε πάντα νὰ κοῦνη παραμύθια, νὰ τῆς λέω γιὰ τὴν Πόλη, γιὰ τὰ Θεραπειά... »

Κι ἄφαρνα γνοῖζει καὶ μὲ ρωτᾷ.

— «Εἶναι ἀλήθεια. κύριε Θύμη, ἀπὸ ποῦ μοῦ εἶπανε, πῶς τόσα καὶ τόσα χρόνιὰ ἐδῶ, ἐδῶ κῆφετε, στὰ Θεραπειά ; Τὴ γημεριδὰ σας, τὸ Γληγόρη σας, τί τοὺς κάματε ; »

Τί τοὺς ἔκαμα ; Δὲν τὸ ξαίρει ; Ἀφοῦ παντρεύτηκε, δὲν πάτησα πὰ στὸ γραφεῖο. Δὲ θγαίνει προκοπὴ μὲ τίς γημεριδὲς.

Τῆς ἀποκρίθηκα μὲ μισὸ χαμόγελο, γιὰ νὰ μὴν τῆς δεῖξω καὶ τίποτα παραπάνω ἀπὸ κείνο ποῦ ἤθελα.

— «Νά, εἶναι ἀλήθεια. Πάντα μοῦ ἄρεσε ἀπὸς ὁ ἴσος ἐδῶ. Ἐχτὶ καὶ σπιτάκι. Κ' εἶσι μοῦ ἔπειτε δύσκολο νὰ κατεβαίνω στὴν Πόλη νὰ γράφω ἄρθρα γιὰ τὸ Γληγόρη ».

Σώπασε μὴ σιωπῶντα, σὰ νὰ συλλογιότανε καὶ, σὰ νὰ ξαφνιάστηκε μὲ τὸ λόγο μου. Κ' ἔπειτα ξανόρχισε τὴν πόρτη μας τὴν κοινέντα.

— «Ἐγώ, τί νὰ σὰς πῶ ; Μόνη μου ποτεὶς δὲν ἔμεινα. Κάποιος τὸ χειμῶνα, ποῦ σὰς ἔλεγα, μὲ τὴ λάμπα μου στὸ τραπέζι ἀπάνω, ἢ τὸ καλοκαίρι, ἔτανε πλάγιαζε πὰ καὶ ἡ μεγάλη μου, ἄνοιγα τὸ παράθυρο, ἀκκουμποῦνα στὰ κάγκελλα, μὲ παίζανε οἱ λογιανοί. Ἐπαινα τίς κοινέντες μὲ τοὺς παλιούς τοὺς πῶλους, μὲ τίς πρῶτες μου φιληνάδες, μιλοῦσα, μοῦ ἀπαντοῦσαν, στεκόμουνε ὄρες συλλογιζομένη, θαρρῶ πῶς μοῦ ἔτυχε καὶ νὰ θαρρῶ καμιά φορὰ... Ὁ

οὐρανὸς μας ἐκεῖ κάτω εἶναι θολός, δὲ μοιάζει μὲ τὸ δικὸ μας... Μὰ καὶ στὸ παραθύρι καὶ μὲ τῆς λάμπας τὸ φῶς, πάντα, στὸ νοῦ μου εἶχα τὰ παιδάκια. Τὰ μεγάλωσα, τὰ σπούδασα, τὰ μαθῶ ἐγὼ τὰ μαθητά, καὶ οἱ τὰ πῆγαινα σ' ἄλλα μαθητά... Δὲν ξαίρετε τί ἐφτυχία ποῦ εἴτανε γιὰ μένα, δὲν ξαίρετε τί χαρὰ κάθε μέρα ποῦ μοῦ ἔφερε ἡ ἀναδροφὴ τους... »

Ἐσκυψε τὸ κεφάλι. Τόλμησα καὶ τῆς ἔπιασα τὸ χέρι.

— «Τὴν καμμένη σας τὴ Μαρίκα θυμᾶστε ! »

Μὲ κοίταξε.

— «Σὰς εἶπανε καὶ τὸνομά τῆς ; Νόμιζα πῶς δὲ ρωτοῦσατε πὰ γιὰ μένα. Νά, πέθανε δέκα χρονῶ. τὰγγελοῦδάκι... Ἀχ, πόσοι καὶ πόσοι ! »

— Πάνε κ' οἱ δικοὶ μου ὅλοι, ὁ πατέρας μου λίγο καιρὸ ἵστερις ἀπὸ τὸν πατέρα σας. Χρόνια τώρα καὶ χρόνι... »

— «Μοῦ τὸ γράφανε, κύριε Θύμη. Τὸν εἶδα μὴ φορὰ καὶ δὲν τὸν ἔβλεπα, τὸ πατέρα σας, ποῦ μοῦ μίλησε μὲ τὴν καλοσύνη, σὰ νὰ εἴμουνε παιδί του... »

— «Πέθανε, τῆς κάνω τότες, κοιτάζοντάς τινε μέσα στὰ μάτια, γιὰ νὰ διῶ λιγάκι τί θὰ πῇ, πέθανε καὶ ὁ Δημήτριος, ὁ φίλος μου, ξαίρετε... »

Τῆς τὸ εἶπα μὲ μικρὸ τὸ ἔφος. Μοῦ φαίνεται καμώθηκε πῶς δὲν τὰκουσε καὶ ἑξακολούθησε.

— «Τώρα, λέει, ἀπόμεινα καὶ γὼ μόνη. Μ' ἄφησε ἡ Μαρίκα μου ἡ καμμένη. Πρόπερσι παντρεύτηκε ἡ Ἀννούλα μου. Εἴμουνε ἀνήσυχη πολὺ γιὰ τὴν παντρεία τῆς κ' ἔλεγα κάλλια ἴσως νὰ τὴν ἔχω ἀκόμη σπῆτε. Μὰ θρῆθηκε καλὸς γαμπρός, δηλαδὴ τὴν ἤθελε, τὸν ἤθελε καὶ κείνη. Ἐγὼ θὰ τοὺς ἐμποδίσω νὰ παρῶν;... »

Κοινοστάθηκε. Δὲ μοῦ εἶπε πῶς ἡ Ἀννούλα τῆς πέρσι ἔκανε καὶ μωρό. Ποιὸς θὰ τὸ πιστένη, θωρόντας τὴ Μέλλα, πῶς ἔχει ἐγγόνι ; Δέκα χρονῶ μεγαλήτερός τῆς εἶναι — καὶ κεινῆς μόλις ἀσποῖσανε τὰ μαλλιά τῆς. Μὰ ἡ ἀσφάλεια ποῦ καὶ τόσα δείχνει ἀκακίη τὸ πρόσωπό τῆς, τὰ γὰνὰ τῆς καὶ τὰ πόδα τῆς τὰ μάτια, τὴν κάνουνε καὶ μοιάζει σὰ νὰ μὴ γέραςε. Ποιὸς εἴσοι πάλε ; Ἰσως μὲ τὰ νύττα μου τὴ βλέπω καὶ ὁ ἴδιος τώρα. Ὅσο εἴτανε παντοεινῆ, ὅσο ἔσπε οὐ ἄντρας τῆς, δὲν τὴν εἶδα, δὲν εἶδα τὰ παιδιὰ τῆς, ἐννοεῖται, ἀπὸ ἀπὸ δὴ δὲν τὸ κούνησα. Ὑποτίσας ἀπὸ τόσα χρόνι, φαντάζομαι πῶς ἡ Μέλλα εἶναι τὸ ἴδιο κοῖτσι ποῦ γνώρισα, μόνον ποῦ σῆσανε τὰ πρωτολούλουδα τῆς ἀβγῆς καὶ πάει ὁ ἥλιος νὰ θαυιένη.

— «Κ' εἶσι, τῆς κάνω, ἀποθυμήσατε τὸ Μπογάκι καὶ μὰς ἤρθατε; »

— «Πολλὴ τὰποθύμησα, πολὶ ! Πάντα τὸ εἶχα στὸ νοῦ μου νὰ περάσω μερικὲς μέρες στὰ Θεραπειά, πάντα τὸ ποθοῦσα. Νά ποῦ ἔγινε καὶ ἀπὸ. Ἡ Ἀννούλα καὶ ὁ γαμπρός μου ἴσια ἴσια πάνε φέτος στὴν Ἰταλία. Τοὺς ποσόδωσα ὡς τὴ Μεσοῖνα. Ἐπειτα, τοὺς ἄφησα καὶ μ' ἔφερε τὸ θαλάρι στὴν Πόλη. Μὲ ποσόμενονε καὶ γιὰ ὀγδὼ μέρες πρέπει νὰ γνῶσω νὰ τοὺς πάρω... »

Γιὰ ὀγδὼ μέρες καὶ πάει !...

Τέτοια λόγια μοῦ ἔλεγε ἡ Μέλλα τὴ στιγμὴ ποῦ ἔσανε ὁ περὶπατός μας καὶ πῆγαινα πὰ νὰ τὴν ἀποχαιρετήσω. Ἐφανε ὁ ἥλιος. Ἀρχίζε νὰ μαυρίη κάτω κάτω τὸ λιμάνι πρὸς τὴν ἀκρογιαλιά. Σουφώσανε τὰ νερά σκοτεινισμένα. Οἱ γλάροι παραπονιόν-

μὰ τὴν παρακαλοῦσαν τὰ μάτια μου, νὰ καταλάβῃ. Ἐκείνη μοῦ ἀποκρινότανε ἡσυχα καὶ ἀτάραχα γιὰ τὸν καιρὸ, γιὰ τὴν θρογγί, γιὰ τὴν σκόνῃ, γιὰ χίλια δυὸ πράγματα, μπόδια καὶ ἀδιάφορα, καὶ δίχως νόημα, ἴσια καὶ ἀπαράλλαχτα, φίλε μου, ὅπως μοῦ κομβέντιανσε καὶ τώρα σὸν περίπατο.

Ἄχ, τί νύχτες ποὺ πέρασα τότες ! Κατέβαινα σιτοῦ Γλήνῳρη, νὰ κάμω τῶνθρο μου τὸ καθεμερνό, μὲ τὰ χάλια ποὺ εἶχα, κλειδωνόμουνε σὶν γραφεῖο μου, καὶ ἀντὶς τὸν πιάσω τὴν πέννα μου, ἔπεφτα σὶν τραπέζι, ξάπλωνα τὰ χέρια, χτυποῦσα τὸ κεφάλι μου σὶν ξύλο, καὶ ἀπελπιόμουνε καὶ ἀναστενάξα καὶ θύμωνα μαζί της, καὶ τὴν καταριόμουνε καὶ τῆς βοοῦσα δυνατὰ, σὶν λύσσα μου ἀπάνω.

— «Πές το, πές το, γιατί τάχα δὲ μοῦ τὸ λές πρώτα ἐσὺ, πὼς σ' ἀγαπῶ, ἀφοῦ τὸ ξαίρεις, ἀφοῦ τὸ βλέπεις, ἀφοῦ τὸ νιώθεις πὼς ἐγὼ δὲν τοῖμω νὰ σοῦ τὸ φωνάξω ; Γιατί καὶ καλὰ θέλεις ἀπὸ τὸ στόμα μου νὰ τᾶκούσης, καὶ ἀφ' οὗ προσημένεις καὶ μὲ περγελῆς καὶ μὲ θασανίζεις ; »

Σήμερα δὲ θυμῶνα πιά καὶ δὲ φωνάξω. Μὰ τὸ κατάλαβα ξάστερα πὼς ὅλη μου τὴ ζωὴ γελάστικα, θάσορεγα τότες πὼς μ' ἀγάπησε καὶ κείνη, λίγο δηλαδή, μὰ μὲ τὸ λίγο ἀφ' οὗ παρηγοριόμουνε ἴσια μὲ τὰ γεράματά μου. Τώρα βλέπω πιά πὼς καὶ τὸ λίγο ποὺ νόμιζα, εἶτανε ψέματα. Νιώθω μέσα μου καήλια πιάστικα. Λες καὶ ἓνα σίδερο φλογισμένο, ἀγάλια γάλια περὶ καὶ ἀγγίξει τὴν καρδιά μου καὶ ἀποσβήνει τὰ πλῆρη λόγια ποὺ ἀπάνω της εἶχε γραμμένα ἡ πρώτη ἀγάπη.

Ὡς ποὺ νὰ σβήσει καὶ ἡ ἴδια ἡ καρδιά μου...

Κι ὅπως δὲν τὸ μάντεψε καὶ τότες τὸ μουσικό μου, εἶται καὶ τώρα τίποτα δὲ θὰ μαρτυρήσῃ, ἐκείνη ποὺ ὑπείκει ἀπὸ τὴν ἡγορή μας τὴν κομβέντια, χωρὶς ὑποψία καμιά γιὰ τὸ κακὸ ποὺ μοῦ ἔκανε, μοῦ εἶπε σὶν χοροισμὸ.

— «Λὲ θάρρητε καὶ ἄθροιο ; »

Μισοτρεμέει τὸ γεγῆμα πίσω ἀπὸ τὸ συννεφάκι ποὺ τὸ σκεπάζει. Τὰ νερά τοῦ λιμανιοῦ, ἀργυροδολωμένα, λάμπουνε σὶν σκοτάδι. Τὸ παραθύρι μου ἀνοιχτό. Αἶπλα ὁ πλάτανος, ὁ καλὸς ὁ πλάτανος, σιγὰ γιθυνοῦν. Τὰ φύλλα του, τὸ ἓνα πρὸς ἄλλο, τραγουδοῦνε τὸ τραγουδάκι τους τᾶγαλθό πέρα πέρα, σὶν σέτια μέσα κελαῖδᾳ τᾶνθρόνι. Τᾶκούω ἴσια μὲ δῶ. Τί σπαρταχτική ποὺ εἶναι ἡ φωνή του ! Πὼς μπορεῖ ἓνα ποτὶ μόνον τόση δύναμη νᾶχη, τόση ποίηση, τόσο μαγεφτικά, τόσο φανερά νὰ σοῦ ἐρημνέβῃ τὸ παράπονο τῆς μοναξιάς καὶ τῆς ἀγάπης ; Ποιανοῦ στόμα ποτεὶς θὰ γάλλῃ πὺν κωδάκια τὴν ἀγάπῃ τὴν ἀπεραντή καὶ τὴν ἀπέραντη μοναξιά τῆς γυναικὸς σὶν ἀγνωστό μας τὸν τόπο, ποὺ ἡ Μοῖσα δὲν τοῦ ἔδωσε ἀκόμη φωνή ;

Λαλοῦνε, λαλοῦνε τᾶνθρόνια. Καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἡ καρδιά νὰ μὴν μπορῇ νὰ λαλήσῃ !

Ἄχ, τί νύχτα τρομερή ποὺ εἶναι ἀπόψε ! Τί καλὰ ποὺ εἶμουνε γέες, τὴν ἴδια ὥρα, διὰν ἔλπιζα, διὰν ἔβριθθα πὼς ξανάνιωνα, διὰν ἔτρεχα σὶν τὸν κλέφτη ἀπὸ τὴν ἄλλῃ μεριά, νὰ διῶ τὸ σπῆτι τὸ ἀγαπημένο, ἴσως καὶ κείνηνε νὰ τὴν ξαναδιῶ, ὑστερὶς ἀπὸ τὸν περίπατο ποὺ τὴν ἀντάμωσα πρώτη φορὰ !

Κλειόμενος, πιά σήμερα, χωμένος καὶ θαμμένος

γιὰ πάντα σὶν μεριά τὴ δική μου, δίχως ἐλπίδα, δίχως ζωὴ !

Ἄχ ! Θύμη μου καημένη, Θύμης ἔζηρες καὶ Θύμης θὰ πεθάνῃς. Ὁ κόσμος δὲ θὰ μάθῃ τὸνομά σου, τὸνομά σου δὲ θὰ τᾶγήσῃ σὶν δύστυχη τὴ χώρα ὅπου πόνεσες τὸν πόνο σου τὸν ἀήρημο. Δὲ θὰ λένε κατόπι τὰ παιδιὰ μας. — «Ὁ Θύμης καθότανε δῶ, κοντὰ σὶν πλάτανο περπατοῦσε ὁ Θύμης κᾶθε μέρα σ' ἀφ' οὗ μας τᾶκοριάλι. ὁ Θύμης τραβιότανε κεί κατὰ πρὸς τοὺς θρόγους καὶ δακρίζανε κάποτες τὰ βλέφαρά του». Δὲ θὰ ζωντανένην τὸ λιμάνι, τὰ σέτια δὲ θὰ ζωντανένην μὲ τὸν ἔρωτά σου, τὸ χωριό σου δὲ θὰ δοξάσῃ. Βουβὸς θὰπομείνην ὁ οὐρανός σου.

Τᾶνθρόνι ὅσω, σὶν κάμπους καὶ σὶν ραχοῦλες, κελαῖδᾳ. Τᾶνθρόνι ἀνοίγει τὴ φωνή του.

Μὰ θὰ εἶναι κάπου κατὰ τὸ ταίρι του πλάγι ποὺ τᾶκούει καὶ ἀνταγαλλιάζει.

Ἄχ ! ἴσως νὰ τὴν ἀδίκησα.

Πῆγα πάλε σήμερα σὶν περίπατο. Ἀμέ, πὼς νὰ μὴν πάω ; Μπᾶς καὶ δὲν τὸ ἤξαιρα ὁ ἴδιος πῶς θὰ πάω ;

Ἡ κακόμοιρή μου ἡ Μέλλα !

Ἐγὼ ἔχτις ἀποροῦσα καὶ μάλιστα χολόσκαρα ποὺ δὲ μοῦ ξεστόμισε λέξη γιὰ τὰ περασμένα, λέξη γιὰ τὰ χρόνια τὰ παλιά.

Μὰ τί παρᾶξενο νὰ κάνῃ πὼς δὲν τὰ θυμᾶται, νὰ προσπαθῇ κιόλας νὰ τᾶλημονήσῃ ;

Γιὰ παίνεμα δὲν εἶναι τὰ ἱστορικά της !

— «Ἐγώ, μοῦ εἶπε γλυκὰ σὶν κομβέντια μας ἀπάνω, μπορεῖ νὰ τᾶκούσατε πὼς δὲν ἔζησα φτυχιόμνη... »

Κ' ἔτρεμε κρύφιο παράπονο σὶν φωνή της τόσο λυπητερό, ποὺ καὶ τᾶνθρονισοῦ ἡ φωνή τὴ γλυκὰ της δὲν εἶχε.

Ἄχ ! καὶ πὼς νὰ μὴν ἄκουσα, ποὺ λέει, ὅσα ἔπαθε ; Τᾶχω ἀκουσιά, καὶ θέβαινα.

Στὴν ἡλικία τὴ δική μας, βοήθεια δὲν ὑπάρχει. Πέφτει καὶ ἀρρωστῆς. Ἐρχεται ὁ γαιρὸς. Μπορεῖ νὰ γειάνῃς. Μὰ πὼς πῆγε τοῦ κάπου ἡ ζωὴ σου. Τίποτα ! Γιατρεμὸ δὲν ἔχει. Κανένας δὲ θὰ σὲ βοηθήσῃ, μήτε σὶν οὐρανό, μήτε σὶν γῆς. Πρέπει νὰ κάθεσαι μόνος σου πιά καὶ νὰ κλαῖς, κάθε ὥρα καὶ κάθε στιγμή τὸ ἴδιο καὶ ὅλο τὸ ἴδιο νὰ συλλογῇσαι, δηλαδή πὼς τέλειωσε καὶ τέλειωσε, πὼς σ' ἔτι καὶ ἄν κάμῃς καὶ στοχαστῇς, εἶναι τοῦ θρόντου. Θύμωνα, δέρον. χτίπα τὰ στήθια σου, μὰ καὶ γέλα σὰ θές καὶ χόρεβε καὶ πῆδα, ἢ καὶ σιρώσου ἡσυχα σὶν κρεβάτι σου, ἢ ἀπελπισιά σου μ' ἀφ' οὗ δὲν ἀλλάζει τὰ χαμένα σου τὰ χρόναια, σοῦ εἶναι ἀδύνατο, φίλε μου, δὲ σοῦ λέω νὰ τὰ φέρῃς πίσω, ποὺ κατάντησε κοινοτοπία νὰ τὸ λένε. ἀδύνατο καὶ νὰ τὰ σιάξῃς. σιραβὰ εἶτανε, σιραβὰ θὰπομείνουνε. σιραβωμένη γιὰ τοὺς αἰῶνες σὶν τᾶσο μέσα θὰ κατεβῇ καὶ ἡ ζωὴ σου.

Ὁ λόγος εἶναι νὰ μὴ σοῦ τὴν σιραβώσε κανένας ἄλλος. Σὰ γιαις ὁ ἴδιος, τότες τουλάχιστο τί παρᾶνοιεσαι ; Δικαίωμα δὲν ἔχεις.

Ὅταν τὴν πῆρε ἀφ' οὗ ὁ τοιτοιμπῆς, ὁ κόνιες, — μὰ πὼς νὰ πάρῃ ἀκείνη τέτοιον ἄνθρωπο δὲν μπορῶ νὰ τὸ καταλάβω, — λοιπὸν διὰν παντοετήκᾳν, γρίγανε πιά μαζί γιὰ τὴν Ἐβρώπη. Στὰ Παρίσια, μάτια μου. Γλέντι καὶ χουζούρι ὁ λεγάμενος. Ἐτοίμα

διαβαίνω από κεί, τὰ παιδικήσια μου θυμούνται. Τὸ καλοκαίρι, μὲ τὸν ἥλιο, μυρίζουνε τὰ ξύλα, μυρίζουνε τὰ θρεμένα τὰ σανίδια τοῦ μπάνιου, κ' ἡ μωρουδιά τους μοῦ φαίνεται τόσο γλυκεῖά, τόσο φρεσκία, πὸν ἠσυχῶ πὼς εἶμαι δέκα χρόνῳ ἀγῶρι, πὼς πᾶν νὰ ψαρέψω γαρίδες ξυπόλυτος ἢ νὰ καθίσω στὴν πέτρα κοντὰ μὲ τὰ γαγγίτρι καὶ μὲ τὸ γέμι.

Λίγο παρακάτω εἶναι ὁ κήδος ὁ μικρὸς μὲ τοὺς θράχους, πὸν ἀκόμη καὶ σὰν εἶναι μπουνάτια, πάντα λιγὰκι μαβρίζει καὶ κυματίζει. Ἀπὸ κεί καὶ πέρα χαίρουνται τὸν περίπατό μου. Στριβεὶ ὁ δρόμος ἀκολουθώντας τὴν ἀκρογιαλιά καὶ πάει ὡς τοῦ Μπιτῆ καὶ τὴ Μύτη. Γυρίζω δεξιὰ, κατεβαίνω στὸ Καλεντέρι, ἀναπάδονται μιὰ στιγμή καὶ πίσω πάλι. "Ὅταν εἶναι πολλὴς κόσμος καὶ μαζώνονται τὰ καίκια καὶ τὰ τριάρια καὶ παίξει μουσική, στέκονται κάποιὸ μακριὰ, λέω καὶ μοῦ φέρονε οκαμνὶ κ' ἕνα νερό, κάθονται, κονθεντιάζω μοναχὸς μου μὲ τὰ περαινιέρα μου. Ἀκούω τοὺς γλάρους πὸν πετοῦνε καὶ παραπονιούνται, θωρῶ τὴ θάλασσα πέρα πέρα, καὶ στὸ γυρισμό μου, οἰγανθόδια, σὰν τὸ φρόνιμο γεροντάκι, ἀλημονώντας τὴ θάλασσα μὲ τὶς φουρτούνες της, καὶ τοὺς ἀφρούς της, ἀριστερὰ μου κοιτάζω τί σέιτα, πὸν λέμε μεις, τίς κορפוῦλες δηλαδὴ μὲ τὰ χορτάρια τὰ λιγοστά, μὲ τὸ μάθρο τὸ χῶμα, πὸν ἴσκιό μου δίνει καὶ περπατῶ, ἀφου ἔδω μεριά δέντρα πολλὰ δὲν ἔχουμε, ὅζω ἀπὸ δὺο τρεῖς ντουτιές καὶ ἄλλα τόσα κυπαρίσσια, πὸν βλέποντάς τα, συλλογιόμαστε πὼς γλήγορα καὶ μένα θὰ μὲ σκεπάσῃ τὸ χῶμα τὸ μάθρο, κάτω στὴν "Αἷα Παρασκευή, διὰ ἀποκοιμηθῶ πιά καμιά μέρα στὸν τόπο ἐδῶ πὸν γεννήθηκα, ἐκεῖ μέσα, πρὸς τὸ χωριὸ πὸν πηγαίνω, στὴν ἄκρῃ τοῦ λιμανιοῦ τοῦ ἀποκλεισμένου, πὸν μοιάζει μὲ τὴ ζωὴ μου καὶ πὸν σήμερις ἀκόμη ὁ ἥλιος, σὰ χάρισμα πὸν μοῦ κάνει, μοῦ τὸ χαδέβει, στὸ βασίλειό του, μὲ τίς ἀποσταμένες χρυσές του ἀχτίδες.

Κατάλαβα πὼς ὁ περίπατός μου ὁ καθημερινὸς θὰ εἶναι κ' ἡ στερνὴ μου παρηγοριά. "Ἰοῖα μὲ τὸ θάνατό μου, τὸν ἴδιο περίπατο θὰ κάνω, δίχως νὰ μάθω ποτέ μου τίποτα περισσότερο ἀπ' ὅσα ξαίρω, ἀπ' ὅσα δὲν ξαίρω δηλαδὴ!

Τὴν ἀπάντησά καὶ σήμερα!...

Βέβαια, δὲν τὸ φαντάστηκα, μὲ τὰ χρόνια πὸν ἔχουμε κ' οἱ δὺο μας, πὼς θὰ χυθῇ στὴν ἀγκαλιά μου, ἅμα μὲ γνωρίσῃ, πὼς θὰ τὴν πάρουνε τὰ δάκρυα, πὼς θὰ πέσῃ ἄξαφνα χάμω λιγδθυμισμένη. Μὰ ἔλεγα δὲν τοῦλάχιστο μὲ τὸ νού μου, πὼς θὰ τὴς ἔρθῃ καὶ κάποια συγκίνηση, σὰν ἀνταμωθῇ ἄξαφνα μ' ἕναν παλιὸ της φίλο. Ἐλεγα μὲ τὸ νού μου, πὼς ὕστερις ἀπὸ τόσον καιρὸ, δὲ θῆκε στὸ ταξίδι εἶται σιὰ μπόικα. Ἐλεγα, ἔλεγα πὼς τώρα πιά, πὸν δὲν ἔχει τὸ πρᾶμα καὶ καμιά σημασία, ἔλεγα πὼς. ἕνα λόγο θὰ ὁρῇ, νὰ μοῦ πῇ, νὰ μάθω καὶ γὼν στὸ τέλος τί τὴν κείραξα ἰσὺς μανές, χωρὶς νὰ τὸ ξαίρω, καὶ μ' ἄφησε κ' ἔφυγε καὶ μ' ἀπαρηγόησε ἡ Μέλλα, ἐκεῖ πὸν δὺο μέρες προτιέτερα εἰμῆστα φίλοι καὶ μιλούσαμε καὶ θαρροῦσα μάλιστα....

Τίποτα! Μήτε μοῦ εἶπε καμιά λέξη, πὸν νὰ μοῦ δεῖξῃ λίγη πονεσιά, μήτε τὸ συλλογίστηκε νὰ μοῦ τὴν πῇ.

Τὴν εἶδα πάλι στὸ ἴδιο μέρος.

Πέρασανε εἴκοσι τέσσερεις ὥρες σωστὲς ἀπὸ τὴν στιγμή πὸν ἔχτες τὸ βράδι, ἄξαφνα, πρὸβαλε μπρο-

στά μου καὶ κρύβηκα. Μὰ σὲ εἴκοσι τέσσερεις ὥρες, στὸ διάστημα τοῦτο, νυχτὸς καὶ μερὸς διάστημα, ποῖος εἶναι ἄξιος νὰ λογαριάσῃ πόσες μέρες καὶ πόσες νύχτες ἔζησα;

Ἐρχότανε ἀπὸ τὸ Καλεντέρι καὶ γὼν πήγαινα. Ὁ ἕνας κι ὁ ἄλλος εἴχαμε γτάσει σιὸν Μπιμπίκα τὴ Μύτη. Περιπατοῦσε ἀγάλια, κατὰ τὸν τρόπο της τὸ συνηθισμένο. Τὰ μάτια της πάντα κατεδασμένα, μὰ σὰ νὰ μοῦ γάνηκε πὼς τὰ μισοσήκωσε καὶ πρόδεχε. Ἀδὲς καὶ μὲ γνωρίσε ἀπὸ μακριὰ καὶ πρόδεψε νὰ διτῇ τί θὰ κάμω, θὰ τὴ χαιρετήσω, δὲ θὰ τὴ χαιρετήσω.

Κοιτοσιάνθηκα. Ἐτρεμε ἡ καρδιά μου πὸν νόημα πὼς θὰ σπάσῃ. Παίρνω ἀπάνω μου. Σιμῶνω. Κοντοσιέκεται καὶ κείνη. Κάνω δὺο τρεῖς δῆματα καὶ σὲ νάπορῃ πὼς τὴ γνώρισα καὶ πὼς ζυγώνω κοντὰ της. Τότες, ἦσυχά πολύ, μὲ καλημερίζει, πρώτη ἐκείνη, μοῦ δίνει μάλιστα καὶ τὸ χέρι.

— «Ἐσεῖς εἰστε; Πόσο χαίρουναι! Τί καλὰ πρὸ ἀνταμωθήκαμε!»

"Ὅστερα, ἦσυχά πάντα κι ἀτάραχα, πιάνει καὶ μοῦ μιλά γιὰ τὸν καιρὸ πὸν κάνει, γιὰ τὴ σκόνη, γιὰ τὸ λιοπύρι, γιὰ χίλια δὺο πράματα, εἶτοι, ἀδιάφορα, μπόικα. πὲς τα κι ἀνώφελα, δίχως νόημα κανένα. Γιὰ τὰ περασμένα τὰ χρόνια, τοιμουδιά. Σὰ νὰ μὴν εἰδαμώθηκα ποτέ μας στὰ νιάτα μας, σάματις νὰ μὴν εἴδουνε ὁ Θέλης ἐγὼ καὶ νὰ μὴν εἶτανε ἡ Μέλλα ἐκείνη.

Μήτε μὲ ἤξαιρες μήτε σὲ ἤξαιρα. Γεῖά σου!

Τί νὰ σοῦ πῶ; Βουδάνθηκα. Τὴν ἀκουγα, τὴν ἄφωνα πὸν λαλοῦσε, καὶ δὲν τὴς ἔκρενα. Εἴμουνε ζαλισμένος, μὰ καὶ περαινέρος κάμποσο. Ἀμέ, δὲν εἶχα δίκιο; Πόσες φορὲς δὲ σοῦ εἴπα ἄξαφνα, στὸ ταξίδι, στὸ δρόμο ἢ καὶ σὲ κανένα σπίτι πὸν πηγαίνεις, νὰ διτῇς ἕναν παλιὸ σου γνωρίμο, δὲ σοῦ λέω φίλο, μὰ ἕναν εἶται πὸν συχνάζετε στὰ ἴδια σαλόνια ἢ στὴν ἴδια λέσκη θὰ γαρής, θὰ γελᾷσῃ τὸ πρόσωπὸν σου, θὰ πετάξῃ καὶ μιὰ φωνή, θὰ τοῦ σφίξῃ τὰ δὺο του τὰ χεῖρά. Δὲ θὰ τοῦ φεσθῇς ὅπως μοῦ φεσθῇκε ἡ Μέλλα, κρεῖα. κρεῖα κι ἀδιάφορα! Καὶ πὼς δὲν τὸδλεπε σὰν ἦρθε καὶ μοῦ εἶπε τὰ πρῶτα λόγια, σὰν ἀκουσα τὴ φωνή της, τὴ φωνή της πὸν τόσα χρόνια πάντα θαρροῦσα καὶ τᾶντί μου τὴν ἄκουγε, κι ὥσπότε μὲ τᾶραξε, σὰ νὰδγαίνε ἀπὸ τὰ βάθια τῆς ζωῆς μου. πὼς δὲν τὸδλεπε τὸ δάκρυ πὸν ἔτοεμε στὰ ματόφυλλά μου καὶ πὸν μ' ἔπνιγε; Νὰ αἰτέζουμε στὰ γεράματα μας. ὅσο πὸν νῆα κι ἂν εἶναι ἀπὸ μένα, κ' ἡ καοδιά της νὰ μὴν τὴς πονέσῃ, πὼς γίνεται;

Τί τὰ θές; Γεράζεις, δὲν ἀλλάζεις. Καὶ γιὰ μένα εἶναι σωστὸ ἀφτὸ πὸν λέω καὶ γιὰ κείνηνε. Μήπως καὶ τότες δὲ μὲ παρᾶσερνε ἡ φαντασία μου κάθῃ στιγμή καὶ δὲ σιογαζόμουνε πὼς ἕνα χαμόγελο, ἕνας λόγος, μιὰ ματιὰ της εἶχανε νόημα κρυφό, πὼς καὶ δίχως λαλιά λαλοῦσε ἡ ψυχὴ της μὲ τὴν ψυχὴ μου καὶ γύριζα σιὸν μου πᾶσιχαρος, σὰ μεθυμένος, τρελός; Κάποτες πάλι. διὰν εἶχανε θεγγέρα τὸ βράδι καὶ πήγαινα, πόσο δὲν τρεφανιόμουνε καὶ δὲ μοῦ πονοῦσε! "Ἦθελα ὅλο κάτω νὰ τῆς πῶ, κάτω πὸν ἐνιῶθα πὼς ἔπρεπε νὰ τῆς τὸ πῶ, πὸν μὲ βασάνιζε, καὶ δὲν τὸ κατώρθωνα. Κόντεβε νὰ γῇ ἀπὸ τὸ σιόμα μου, ὁ λόγος, κι ἀντὶς νὰ μιλήσω, τὴν κοίταξα καὶ σάπαινα. Μὰ τὴν κοίταξα στάληθρα μὲ τόσο καημό, μὲ τόση ἀγάπη, πὸν εἶτανε ἀφτὸ πὸν πολὺ καὶ ἀπὸ τὸ λόγο τὸν ἴδιο πὸν θὰ τῆς ἔλεγα, κι ἀκόμα πὸν θερ-

ἔπρεπε νὰ τρέχει, νὰ φροντίζῃ πιά γιὰ ὅλους, νὰ φιλέβῃ τὸν καθένα κι ἀπὸ ἓνα χορὸ.

Τὴν ἔβλεπα χαρούμενη καὶ γελαστή νὰ περνᾷ μπροστά μου καὶ νὰ γίνουρᾷ στὰ σανίδια τὰ λουστράτα. Κάπου κάπου, σὰ στεκόμουνε παρήμερα ἢ σὰ χόρεθα ὁ ἴδιος, κοίταζε ἢ Μέλλα καμιά φορὰ, διανπερνοῦσε πλάγι μου, τί γινόμενε τάχα. Τί γινόμενε; Τρελά τὴν ἀγαποῦσα, μὲ μιὰ δύναμη καὶ μ' ἓναν πόνο ποὺ δὲν τὸν ἤξαιρα ἴσια μὲ κείνο τὸ χορὸ. Μὴ νομίζῃς, δὲ θύμωνα μὲ τὴ Μέλλα. Τὸ καημένο τὸ παιδί! Παράξενο δὲν εἶτανε γὰ τῆς ἀρέσῃ ὁ χορὸς. Ἐπειτα, ἢ Μέλλα, καὶ στὴ διασκεδασὶ τῆς ἀπάνω, εἶχε στὰ ματάκια τῆς, εἶχε στὸ πρόσωπό τῆς κἀτίτις τόσο ἀδῶο, ἥσυχο καὶ σιγανό, ποὺ μοῦ φαινότανε ἀκόμη ὁμορφότερη, ἀκόμη πιδ δική μου παρὰ ποιῆς. Δὲ ζούλεθα. Μὰ μοῦ κατέβηκε σεκέτι ἀπαρηγόρητο. Δικὴ μου! Τῶνιωθα, ναί, μὲ τὴν ψυχὴ μου ἰδνιωθα πὼς εἶμαστε κἀνωμένοι καὶ πλασμένοι νὰγαπιθοῦμε, κι ὥστόσο τὸ καυτάδαινα θεοφάνερα ἐκείνη τὴ στιγμή, πὼς δὲν μπορούσε νὰ γίνῃ δική μου. Τί λογάριαζα ἐγὼ μέσα σ' ὅλους ἀφτοὺς ἐκεῖ τοὺς κόντηδες καὶ τοὺς μαρκέζους; Μικρὸς δημοσιογράφος στὴν Πόλη. — καὶ τίποτις ἄλλο.

Τόσος καημὸς, τόση θλίψη ἄξαινα μὲ πλάκωσε, ποὺ κόντησα νὰ κλάψω. Βαστοῦσα τὰ δάκρυα δυνατὰ στὰ δλέγαρά μου μὴν τύχη καὶ μοῦ πνιγοῦνε τὰ μάτια. Τὴν εἶχα καὶ γὰ καλεσμένη γιὰ ἓνα βάλοι. Πῆγα σιμά τῆς. Τὴν κοίταξα καὶ εἶτανε ὁλόγιομο λατρεία τὸ κοίταγμα μου. Τὸ γνώρισε ἄραγες ἀπὸ τὴν ὄψη μου, ἢ θουσκαιθῆκανε τὰ μάτια μου ξαφνικά καὶ μὲ λυπήθηκε, σὰ ζύρωσα καὶ τῆς εἶπα τῆς Μέλλας παραπονεμένα κι ἀγάγια γάλια.

— «Ἐμένα πιά θὰ μὲ ξεχάσατε!».

Δὲν ξαίρω τί κατάλαβε, τί δὲν κατάλαβε. Μὰ γυρίζει καὶ μοῦ λέει μὲ μιὰ φωνὴ ποὺ τὴ θυμοῦμαι ἀκόμη καὶ ποὺ θαρρῶ πὼς θὰ λιγοθυμῶσιν ἀκούοντάς τινε, ἢ Μέλλα, μὲ μιὰ καλοσύνη, ποὺ μοῦ φάνηκε πὼς ξεψυχούσα, μοῦ λέει.

— «Ἐσᾶς, μπορῶ νὰ σᾶς ξεχάσω;»

Τὴν ἴδια τὴ στιγμή θρόβηκε πλάγι τῆς ὁ πατέρας τῆς καὶ τῆς ἔγνεψε. Μὲ τὸ γνέμιό του ἐκείνο τῆς ἔδινε νὰ καταλάβῃ δηλαδὴ, πὼς νὰ μὴν κἀθεται νὰ χασομερᾷ καὶ κουβεντιάζῃ μὲ τοὺς φίλους τοῦ σπιτιοῦ, τοὺς σονηθισμένους, τοὺς τιποτένιους, τοὺς φημεριδογράφους, παρὰ νὰ περιποίεται τοὺς ἄλλους, τοὺς μαρκέζους, καὶ νὰ προσέχῃ...

Καὶ μόλις ποὺ τῆς ἔγνεψε ὁ πατέρας, βλέπω τὴν αἰδνειρὸ ποὺ, πὼς ἓνας κόντες τὴν ἀρπάζει καὶ τὴ χορέβει καὶ χορὰ γοργὰ τὴν παρσέρνει, καὶ ζαλισμένη σὰν ποὺ εἶτανε, σαστισμένη, ἀδύναμη, δακρυόπριγη, μισοζώντανη, τὴν τραβᾷ, καὶ χορέζοντας ὁλοένα, κατεβαίνει τὶς σκάλες μαζί τῆς, πετιέται μαζί τῆς ὀξω ἀπὸ τὸ σπῆτι, καὶ χορέβει καὶ χορέβει καὶ τὴ θυστᾷ καὶ τρέχει καὶ πηδᾷ ὁ ἀουνειδῆτος, ἀκολουθώντας τὰ περιγιάλια, πέρα στὴν ἀπέραντη στράτα τὴ σκοτεινὴ, ἐκεῖ κάτω πρὸς τὰ Λιθαδάκια, ἐκεῖ κάτω πρὸς τὴ Μάδρη Θάλασσα, ἐκεῖ κάτω πρὸς τὴν Ἐβοώπη, ἐκεῖ κάτω πρὸς τὴν ἄλ λ η μ ε ρ ι ᾱ !...

Καὶ ξαναῆρθε καὶ γύρισε πίσω καὶ νὰ τινε πάλει!

Ἄχ! τί λωλὸς στοχασμὸς τὸ μυαλό μου δέρνει!

— «Ἐσᾶς μπορῶ νὰ σᾶς ξεχάσω;»

Καὶ μπορεῖ μήπως νὰ ξεχάσῃ τὰ νιάτα τῆς καὶ τὴ ζωὴ τῆς τὴν ἴδια;

Προτοῦ πεθάνουμε καὶ οἱ δύο μας, ποῖος ξαίρει ἂν κανένας πόθος ἀδάστωτος δὲν τῆς κέντηρε τὴν καρδιά, νάποχαιρετήσῃ τὸ Μπογάζι, νάποχαιρετήσῃ καὶ τὰ περασμένα;

Μήπως γιὰ τοῦτο καὶ γύρισε;

Τί παραπονοῦμαι; Νά σου ποὺ ξαναγιάνω στὰ γεράματά μου. Καλὲ, τίποτα δὲν ἄλλαξε. Ὅλα τὰ ἴδια. Τὰ ἴδια ντέρτια καὶ τὸ ἴδιο τὸ καρτέρι. Γελοῖος εἶμαι κι ἀκουγέ με.

Προσμένω νὰ φτάσῃ πιά ἡ ὥρα πέντε. Ντύνονται, χτενίζονται, συβυρίζονται. Σωστός λεθένης, φίλε μου. Καὶ θγαίνει ὁ λεθένης μὲ τὸ μπασιουνάκι του στὸ χέρι καὶ κοιτάζοντας δεξιά κι ἀριστερὰ πάει περὶπατο.

Πόσο ἀλήθεια τὸν ἀγαπῶ τὸ δρόμο ἀφτόνε τοῦ Καλεντεριοῦ! Πόσα χρόνια τὴν ἔχω μαθημένο! Ἦσυχα Ἦσυχα βαδίζω καὶ δὲ μὲ κουράζει ποτέ, ὅλα, τὸ καθένα στὴ θέση του, νὰ τὰ ξαναβλέπω, κατὰ πὼς τὰ ξαίρω. Κάθε γωνιά, κάθε πέτρα, κάθε δέντρο, εἶναι σὰ φίλος παλιός, ποὺ μὲ καλημερίζει, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸν πλάτανο στὸ σπιτάκι μου δίπλα. Οἱ ρίζες του σὰ χοιτρώσαρκα φίδια φουσκώνουνε τὸ χῶμα γύρω - γύρω στὸν κορμὸ του, μὰ σὰν ἡμερὰ φίδια κι ἀθῶα, γιατί μοιάζει κι ὁ ἴδιος καλοσύνη γεμάτος, καὶ σοῦ φαίνεται πὼς τὰ παχιά του τὰ φύλλα, τὰ γερασμένα του τὰ κλαριά, λένε τοῦ κοσμάκη. — «Ἐλάτε πιά καὶ σεῖς, οἱ φτωχοί, ἐλάτε οἱ μικροὶ ὅλοι, στὸν ἴσκιό μου λιγάκι νὰ ραχατέρετε».

Βγαίνοντας ὅμως ἀπὸ τὸ χωριονάκι κι ἀφίνοντας πίσω μεριά τὸ καινούργιο μπαξὲ ποὺ μᾶς κάμανε καὶ ποὺ μᾶς τὸν ἔχουνε κιόλας βαφτισμένο Δ η μ ο - τ ι κ ὸ ν Κ ἦ π ο ν — τὸ ραβθένα μὲ τὸ νῦ του — δὲ μοῦ ἀρέσει πολὺ τὸ πέτρινο τὰκοριάδι, τὸ ριχτίμι. σὰν ποὺ τὸ λέει ὁ λαός, ὅχι πὼς ὁ κόρσος ἀπὸ τὴ Σνάλα ἴσια μὲ τοῦ Μπιμπίκα τὴ Μύτη δὲν εἶναι θεῖο ποῖμα, ὅχι πὼς δὲν εἶναι ὁμορφο καὶ νόστιμο τὸ λιμάνι μὲ τὰ θαποράκια, τὰ κατῖα καὶ τὶς θαρκοῦλες καὶ κατάντικρύ του, στὴν Ἀσία, τὸ Χονγκιάρ σκελεσσί, μὰ ἔλα δὰ ποὺ χτίσανε κεῖ πέρα στὸ ριχτίμι, παλάτια πέρα πολλά, τέσσερα πέντε δηλαδὴ, μὰ κι ἀγὰ περιττὰ λοῦσσα, μάλιστα μὲ περιτοὺς νοικοκυραίους, ἐπειδὴ θαρτοῦμαι κάθε τόσο νὰ θγάῶ τὸ καπέλλο μου, νὰ χαιρετῶ, κι ἀκόμη πιδ πολὺ στεναχωροῦμαι νὰ βλέπω τοὺς λιμοκοντόρους ποὺ σουλατῶνουνε καὶ ρίχνουνε ματιεὶς δεξιά, ματιεὶς ἀριστερά, καὶ τοὺς καμαρώνει πιά καὶ ξεπαίζεται ἢ καλὴ κοινωνία — ποὺ λέμε δῶ. — καὶ στέκονται καὶ μιλοῦνε, χά, χά, χά! καὶ κάνουνε ὁ ἓνας τοῦ ἄλλουνοῦ ἓνα σωρὸ κοπλιμένα, γτάνει μόνο νὰ μὴ ρωτήσῃς οὔτε τὴν καλὴ κοινωνία, οὔτε τοὺς λιμοκοντόρους τί λάνε ἀναμεταξύ τους ἢ ποῦ εἶναι, γιατί ἀδύνατο νὰ σοῦ δώσουνε ἀπάντησιν, ἀφτοῦ τὸ τί λέγε, οἱ ἴδιοι δὲν τὸ ξαίρουνε καὶ μήτε τὸ ὑπογιάζονται σὲ τί μέρος τοῦ κόσμου θοίσκονται.

Μὲ πόδι πιδ νλήγορο πεονῶ κι ἀνασαίνω, ἕμια γιτῆση ἴσια μὲ τὸ σπῆτι τοῦ Ραζῆ, ὅπου ἀρχίζει μοναξιά(1). Τί ὠραῖα ποὺ εἶναι! Κάθε φορὰ ποὺ

(1) Ὁ Θῆτης θὰ τᾶγοιπε ἀφτά, ἐδῶ καὶ χρόνια, σὰν εἶτανε μοναξιά σὲ κείνο τὸ μέρος, σὰν ἔβλεπε κανεὶς ἀκόμη τὴν Πύλη καὶ τὸ Μπονάτζι, ποιοτοῦ δηλαδὴ πιάσουν οἱ Γερμανοὶ τόσες φιλίες μὲ τὸν Τοῦρκο ποὺ νὰ χτίσουνε παντοῦθε, ὡς καὶ στὰ Ἦσυχα τὰ Θεραπειὰ τοῦ Θύμη, παλάτια ἴσια μὲ σιρατῶνες.

μερίδα πὸν θγάζει τοῦ λόγου του. Ποῦ νὰ τὸ καταλάβω πὼς τὸ καλὸ μου γύρεβε; Θαρροῦσα δηλαδὴ πὼς μὲ τὴ φημερίδα τοῦ Γληγόρη θάλλάξω τὸν κόμο, πὼς τουλάχιστο κάτι θὰ κάμω, ἀφοῦ εἴτανε καὶ στήν Πόλῃ, ὅπου τίποτα δὲν ὑπάρχει, πὸν δὲν ἔχουμε καὶ μιὰ φημερίδα τῆς ἀνθρωπιάς, στήν Πόλῃ, ὅπου καὶ σήμερις ἀκόμη δὲν τὸ νιώθουνε τί θὰ πῇ δημοσιογραφία, τί θὰ πῇ τέχνη, τί θὰ πῇ... Νά, τί τὰ ρωτῆς; κοιτάζω τὸ Μπογάζι, κοιτάζω τὴ θάλασσα καὶ τὰ νησιά, κοιτάζω τὸν οὐρανὸ πὸν σὶδ φῶς του ομίγει Ἀσία κ' Ἑβρώπη, κοιτάζω τὸ θέαμα τῆς χώρας μας τὸ μοναδικό, σὰν πὸν τὸ κοιτάζω τώρα, κ' ἔλεγα μέσα μου, ὅπως καὶ τώρα τὸ λέω.

— «Εἶναι βουθὸς ὁ οὐρανὸς μας, ἡ θάλασσά μας βουθὴ, βουθὰ τὰ νησιά μας καὶ τὰ χωριά τοῦ Μπογάζιου. Δὲν ἦρθε ποτές ποιητής, ἀγάπη ποτές δὲν ἦρθε, δὲν ἦρθε δόξα νὰ δώσῃ ὄνομα σὲ κάθε τόπο, νὰ καθιερώσῃ τὸ κῆμα, τὸ θυνὸ καὶ τὸ λαγκάδι. Στὴν Ἑλλάδα, ὅπου κι ἂν πῆς, σὲ γλυκοχαιρετᾷ κ' ἔνα ὄνομα περιφέρω. ἀπὸ ἰδέες θροεμένο. Καὶ δὲ σοῦ μιλῶ μόνο γιὰ τὰρχαῖα μας τὰ ὀνόματα, γιὰ τὸν Ἰλισσό, γιὰ τὴν Ἀθήνα, γιὰ τὸν Κολωνό, μὰ καὶ γιὰ τὰ δικὰ μας, γιὰ τὰ σημερινά μας ἀφτιά. Ἡ Ζάκυνθος ἔχει τὸ Σολωμό, ἡ Ἄγια Μάρθα τὸ Βαλαωρίτη, Μπαῖρωντα σοῦ φωνάζει τὸ Μεσολόγγι. Ἐδῶ δὲ φάνηκε ποτές μήτε ξένος ποιητής! Ὅνομά ἔχει μενοναχὰ ἡ ξερή μας ἡ Πόλῃ, ὄνομα κατωμένο ἀπὸ σφαγές, ἀπὸ δάκρυα καὶ ἀπὸ αἷμα. Ἱστορία δὲ μᾶς λείπει. Τὴν ποίησιν ὅμως δὲν ἀπολάναμε ἀκόμη, πὸν ἔρχεται καὶ ζωντανέθει τὴν ἱστορίαν».

Τέτοια συλλογιόμουνε καὶ συλλογιόμηναι. Μὰ τότες ἦθελα, σιτοὺς ἐφτά μας τοὺς λόφους ἀπάνω, νὰ χύσω τὴν ποίησιν ὅλη τῆς καρδιάς μου. Τότες γνώρισα καὶ τὴ Μέλλα. Ἀκόμη καὶ τώρα, σὰ νὰ τὸ νιώθω πὼς δὲν πέθανε. Ποίησιν καὶ ἀγάπη, μὰ στῆς ψυχῆς μου τὰπόδαθα. Νὰ θροῦνε ὅξω, τίποτα! Τὸ στόμα μου μάρμαρο, ἡ πέτρα μου μολύβι. Νά!... μὲ χαντάκωσε ἀφτό μου τὸ κακό, πὸν πάντα μέσα μου τὸγχω. Ἀφτό μ' ἔκαμε τόσες φορὲς νὰ θυμῶνω μὲ τὸν ἑαφτό μου. Δειλὸς δὲν εἶμαι στὴ δουλειά καὶ στὸν πόνο. Μέρους καὶ νύχτες ἀλάκαιρες κἀθουμαι καὶ τρώγουμε καὶ ἀπελπιζόμεθα καὶ δὲ μὲ μέλει γιὰ τὸν καιμὸ, δὲν προσπαθῶ νάλησμονήσω, δὲν κοιτάζω ἂν εἶναι περίσσιος ἢ ὄχι, λαγιάρα δὲν ἔχω γιὰ παρηγοριές, ἡ πέτσιά μου δὲ φοδᾷται τοῦ πόνου τὴ νυχιά. Μὰ φοβητοιάρης καὶ ντροπαλὸς μὲ τὸ παραπάνω, σὰν εἶναι νὰ φανερωθῶ καὶ σιτοὺς ἄλλους. Ἡ μέσα ἡ ἐνέργεια μεγάλη. Μοῦ ἔλειψε πάντα ἡ ὅξω ἡ ἐνέργεια, ἡ μόνη ἐνέργεια πὸν κατορθώνει τὰ ἱερὰ τὰ πράγματα, τὴν ποίησιν καὶ τὴν ἀγάπην.

Ἀλήθεια εἶναι πὸν τότες, σὰν τὴ γνώρισα τὴ Μέλλα, σὰν πῆγαινα σπῖτι τους, σὰ μὲ καλονόσανε σιδοχοντικὸ τους, δὲν μποροῦσα νάγχω καὶ πολὺ θάρρος. Εἴπουνε μικρῆς φαιελιάς παιδί καὶ μὲ τοὺς δυὸ μου παράδες, ἂν τὸ κατάφερα κάπως νὰ ντύνουμαι παστοικούτοιχα, καὶ μάλιστα νὰ φέρνω τὰ πονκάμια μου ἀπὸ τὸ Παρίσι. — ὁ πρῶτος φημεριδογράφος πὸν φόρεσε παστοικὸ πονκάμιον στὴν Πόλῃ θὰ εἶμαι γῶ, — τὸ κάτω κάτω τί μποροῦσα νὰ εἶμαι καὶ τί νὰ φαντάζω μπροστὰ σιτοὺς γονιούς τῆς ἐκείνης, πὸν εἴτανε πλούσιοι καὶ μεγάλοι, πὸν βλέποντανε, σὶδ Σταθροδρόμῳ τὸ χειμῶνα, τὸ καλοκαίρι σὶδ Θεσσαλίδ, μὲ τίς ξένες προεδεῖες, καὶ πὸν τὸ εἶχανε δὰ

καὶ κάμποσο καμάρι; Ὁ πατέρας τῆς, μοῦ φαίνεται πὼς τὸν ἔχω καὶ τώρα σὶδ μάτια μου μπροστὰ, μὲ τὰ μαλλιά του τᾶσπρα, μὲ τὸν ὀρθό του τὸν κολλάρο καὶ μὲ τὰνγλό του τὸ καπέλλο, μὲ τὸ ἔφος του τὸ καταδεχτικὸ καὶ τὸ περήφανο, σὰν κατέβαινε ἀπὸ τὸ βαπόρι καὶ πῆγαινε πρὸς τὸ σπῖτι του, ὡς κ' ἡ περπατησιά του σοῦ ἔλεγε. — Εἶμαι γὰ καὶ σὰν καὶ μένα δὲν εἶναι κανένας ἄλλος ἐδῶ. Διέστε με καλὰ ἐγὼ εἶμαι ὁ πρῶτος».

Μόλις τὸ πιστέβα, μόλις ἰδθαῖα μὲ τὸ νου μου πὼς μποροῦσε νὰ γίνῃ τέτοια παντρεία. Κι ὡστόσο τὴν ἀγάπησα.

Τὴν ἀγάπησα γιὰ τὴ χάρη, γιὰ τὴν ἀφέλεια, γιὰ τὴν καλοσύνη τῆς. Ὅχι βέβαια! σὶδ σιγήθια τῆς τὰ παλὰ δὲ φώλιαζε περηφάνεια, κακία δὲ φώλιαζε καμιά. Ἐμοιαζε ἡ καρδοῦλα τῆς σὰν πουλάκι μικρὸ καὶ νιογέννητο, πουλάκι τόσο μικρὸ, πὸν λὲς καὶ δὲν ἔδωλεπες. κάποιον κάποιον ἀπὸ τὸ στόμα τῆς ἔδωαινε μιὰ φωνίτσα, πὸν ψιθύριζε δυὸ τρεῖα λόγια, σὰν πρῶτο τῆς κειάδιμα. Καὶ κρυβότανε ἀμέσως τὸ πουλάκι σὶδ δέντρο του μέσα βαθιά.

Δειλὴ ἄχ! καὶ ντροπαλὴ σὰν καὶ μένα ἡ Μέλλα. Σὰν καὶ μένα περήφανη, ἀφοῦ περηφάνεια τὸ λέει ὁ κόμοις, μὰ ἐκεῖνη τῶκανε μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ βαστῇ μέσα τῆς καὶ νὰ μὴ δειλῇ τὸν καθενὸς δ,τι ἔπρεπε νὰ μείνῃ μυστικὸ, γιὰτὶ ντρέπεται κιόλας ἡ ψυχὴ καὶ δὲν τῆς ἀρέσει, ἄξαφνα οἱ ἄλλοι νάδιαφοροῦνε ἢ νὰ γελοῦνε, διὰν ἐκεῖνη μήτε ἀδιαφορεῖ μήτε γελᾷ.

Μόλις γνωριστήκαμε, μόλις κουβεντιάσαμε δυὸ τρεῖς φορὲς μαζί, καὶ τὸ κατάλαβα, δίχως ποτές κανέναν νὰ μοῦ τὴν ἀλλάξῃ τὴν ἰδέα μου, — ἂν καὶ γνώρισαν ἄλλιως τὰ πράγματα, — τὸ κατάλαβα πὼς κάτι θὰ εἶχε ἡ Μέλλα γιὰ μένα. Ὅχι πὼς μοῦ εἶπε τίποτις, ὄχι πὼς τῆς εἶπα τίποτις ἐγὼ. Μὰ εἶναι κάτι ἀσημαντα, κάτι ἀπαρτηρήτητα καὶ ἀλάλητα περιοριστικά, πὸν σοῦ φανερώουνε τὴν ἀλήθεια. Ἐνα χαμόγελο, ἔνας λόγος, μιὰ ματιά ἔχουνε τὸ νόημα τους γιὰ κείνους πὸν κρυφοτρέμει μέσα τους ἡ ἀγάπη, πὸν τρέμοντας μιλᾷ τὴν ἴδια μιλιὰ πὸν ἔχει κ' ἔνα χαμόγελο τρεμάμενο. Ἐπειτα, εἴτανε ἀδύνατο κιόλας ἡ Μέλλα νὰ μὴν τὸ διῇ, ὅσο ἀδῶα, ὅσο ἀνήξαιρη καὶ ἂν εἴτανε, πὼς ἐγὼ τὴν ἀγαποῦσα. Νά, πὼς νὰ σοῦ τὸ παραστήσω, νὰ μὴ θαρρῆς πὼς ἀπάρχῃς χαμένα τὰ εἶχα; Τί τὰ θές; Ἀπὸ τὸ πρόσωπό τῆς, ἀπὸ τὸ πρῶτο τῆς ἀποφαινότανε ἡ χαρὰ, γλυκοφεγγὴ χαρὰ καὶ οἰγανή, κάθε φορὰ πὸν τῆς κουβεντιάσα. Τῆς ἔρεξε νὰ εἶμαι μαζί τῆς. Κάποτες μάλιστα μοῦ τὸ μολογεῖτο ἄθελα μ' ἔνα δυὸ λόγια. Τὸ πουλάκι τὸ θαδικονημένο σὶδ σωθικά τῆς, λὲς καὶ ἀνέβαινε, λὲς καὶ τραγουδοῦσε πὸν καὶ πὸν σὶδ χεῖλάκια τῆς ἀπάνω.

Τέτοια μοῦ τὴν ἔδειξε καὶ τὸννερό μου ἐκείνο.

Ἄν εἴτανε ὄνειρο! Ναι, ἰδκουσα μὲ τὰγτιά μου. τὰ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου, τὰ μισά!

Εἴχανε χορὸ ἐκεῖνη τὴ θραδεῖα σιδοχοντικὸ τους τὸ πλάτι. Καλεσμένη πιά ἡ παρέα ὅλη, καὶ τί παρέα; πρῶτοιδες, κόντηδες, διπλωμάτες, πριγκηπέσους, μπαγκέρηδες, χροισιανοὶ πιά κ' ἔβραστο, τοιτοιμέηδες καὶ λιμοκονιόροι. Ἀναμμένα τὰ φῶτα, τὰ σαλόνια βλα τους ἀνοιχτά καὶ δόστον δάλσια καὶ πόλκες καὶ παντρίλλιες. Ἐννοεῖται, χόρεθε ἡ Μέλλα περῶτερο ἀπ' ὅλες τίς ἄλλες. Κορίτσι τοῦ σπιτιοῦ,

μέρα. Ἡ ὥρα ἡ μικροῦτοιμη ἐκείνη μεγαλώνει καὶ πάει, γίνεται ὀδομάδα, γίνεται μήνας, γίνεται χρονιά. Ἡ ὥρα ἡ ἀσημαντή σου, ἡ γληγοροπερπάτητη, νά, ἡ ὥρα ποὺ τίποτα δὲν εἶτανε στὴν ἀρχή, κοίταξε, κοίταξε πῶς ἔγινε πιά ζωὴ ἀλάκλαιρη.

Πές μου τώρα θυμῶς, σὲ παρακαλῶ, καὶ κάτω ἄλλο. Ἡ ὥρα περνᾷ· ἔρχεται ἄλλη. Μὰ πέρασε ἡ ζωὴ σου. Μὰς καὶ θὰ σοῦ ξανάρθῃ; Τάδερό σου τὸ καὶ μερὸν πρόφτασες νὰ τὸ κάμῃς, ἂν καὶ σὲ πῆρε ὁ ἕπνος μιὰ ὥρα. Τὴ ζωὴ σου μπορεῖς θυμῶς νὰ τὴν κάμῃς ὅπως θές; Μπορεῖς ἀξάφνα νὰ τὴν ξανακάμῃς, μπορεῖς νὰ τὴν ξαναφτεριάσῃς, ἀφοῦ πέρασε πιά, μπορεῖς μὲ κλάματα καὶ μὲ δαρμοὺς καὶ μὲ φωνὲς νὰ τὴ φέρῃς πίσω, νὰ τὴς κράξῃς νὰ σὲ λυπηθῇ, νὰ μὴ σ' ἀφήσῃ μόνο κι ὠρφανεμένο;

Δὲν μπορεῖς, καὶ τοῦτο ἴσια ἴσια εἶναι σωστὴ ἀπεισιδιά. Καὶ νὰ θέλῃς, δὲν μπορεῖς!

Τὸ ζήτημα εἶναι νὰ προφτάσῃς. Τὸ ζήτημα εἶναι νὰ σκαρώσῃς τάδερό σου μὲ τρόπο ποὺ νὰ βγῇ τὴν ἄλλη μέρα. Δηλαδή, ἂν κρέμεται σὲ σένα τέτοιο πρᾶμα, δηλαδή, νὰ τὰ βγάλλῃς πέρα. Καὶ δὲν κρέμεται πάντοτε σὲ σένα, μῆτε νὰ δουλῇς, μῆτε νάγαπῃς κατὰ πῶς σοῦ στέργει, κατὰ πῶς ἰσθαλες ἐσὺ μὲ τὸ νού σου. Νὰ δουλῇς, νάγαπῃς! Ἀμέ, τί ἄλλο λὲς νὰ εἶναι ἡ ζωὴ; Κ' ἔτσι πάει ποὺ πάει τώρα ἡ δική μου, ἀφοῦ κανένα ἐγὼ ἀπὸ τὰ δυὸ δὲν κατάρρεα, μῆτε δουλειά, μῆτε ἀγάπη.

Ὅσοι περᾶσανε καὶ τὰ μεσάνυχτα. Τόντις ἀπορῶ πῶς τὸ κατορθώνω καὶ συλλογιόμην καὶ γράφω, τώρα ποὺ γύρισα στὴν κἀμερή μου. τώρα ποὺ νιώθω, τώρα ποὺ τὸ ξαίρω πῶς καταστάλαξε ἡ νιότη μου ὅλη μέσα σὲ κείνο τὸ σπῆτι, τὸ μαρμαρίνο, — ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά!

Κι ἂν ἔχῃς σιτάλα πονεσιᾶς μέσ' τὴν καρδοῦλα σου
Λυπήσομε καὶ δόσῃνε σὲ χεῖλη διψασμένα,
Σὰ λούλουδὸ νάναστηθῶ μὲ τὴ δροσοῦλα σου (1).

Σὰ νὰ τὴν ἀκούω ἀκόμη καὶ τώρα, σὺ οὐκοῦτάδε μέσα, τὴ γλυκόδρονι, ἄχ! τὴν ἀγαπημένη τὴ φωνὴ τοῦ δύστιχου τοῦ Νέρη, τοῦ Κωσῆ μου, διὰν καθότανε καὶ μοῦ ἔλεγε ἀφτούς μου τοὺς στίχους μὲ τόση ἀγάπη, μὲ τόσο πόνο, ποὺ θὰ ραγίσῃ, θαρρῶ, ἡ καρδιά μου, μόνο ποὺ τὸ θυμῶμαι! Ὁ κακόμοιρος ὁ Νέρης! Ἀκούω τὴ φωνή του, καὶ τὴν ἴδια ὥρα μοῦ φαίνεται σὰ νὰκούω φουχιτιὲς φουχιτιὲς τὸ χῶμα νὰ πέφτῃ ἀπάνω σὺ μνημα του. Φρένη μὲ πιάνει ποὺ συλλογίστηκα τώρα, τὴ νύχτα, τὸ θάνατό του κι ἀγριέδουμαι. Κι ὥστόσο, στὴ θαθεὰ τῆς νύχτας τὴν ἡσυχάδα, σὰ νὰ φτερουγιάξῃ τριγύρω μου ἡ μυχὴ του καὶ σὰ νὰ μοῦ λέγῃ χαροῦμένα, θανατὰ καὶ γελαστά, μὲ τὸ ἴδιο ἔφος ποὺ συνήθιζε στὴν κονδέντα.

— «Εσένα, ἐσένα, Θύμη, λυπήσου. Τί μὲ λυπᾶσαι μένα; Ἐγὼ ἀγάπησα, ἐγὼ ἀγαπήθηκα!»

Σωστὰ μοῦ τὸ εἶπες, κακόμοιρη ἐσὺ καὶ καλόμειρη ψυχὴ! Τί νὰ σὲ λυπᾶται, Κώσῃ μου; Ἐσὺ πέθανες. Πέθανες τριάντα χρονῶ παλληκάρι. Μήπως θυμῶς ἐγὼ ἔζησα; Τριάντα χρονῶ εἶμουν καὶ γώ, τότες, ἀδέρφει μου. Τριάντα! Μὰ δάξε τὸ χέρι στὴν ἱεπούλα τοῦ γελεκιοῦ σου, τράβα τὸ ρολόι σου

καὶ κοίταξε τὴν ὥρα. Περγονῶνε ἄλλα τριάντα. [Καὶ τί νὰ τὶς κάμω τώρα τὶς δυὸ μου τὶς τριανταριές; Νὰ κλαίω καὶ πάλι νὰ κλαίω τὰ νύκτα μου!]

Κατέδα καὶ περπάτησε, Νεράϊδα, μέσ' τὰ σκοτὶ, καὶ μίλησέ μου, νὰ θαρρῶ πῶς ἀναστήθηκα, Πές μου τὰ λόγια τὰ γλυκὰ ποὺ πρωτολέει ἡ νύκτα, Κι ἂς ἀποθάνω, ἀκούοντας πῶς ἀγαπήθηκα.

Νὰ στίχοι! Ἀχ, τί πονεμένα, τί χαδεμένα, τί ζωντανὰ ἡ φωνή σου ἡ πεθαμένη μοῦ τὸ τραγούδοις τὸ τραγούδι σου ἐκείνο!

Εἶμαι γελοῖος. Ξυπνὸς ὅλη τὴ νύχτα κι ἀπὸ τὸ πρῶν σὺ παρὰδυσό μου, καριέρι. Τί προσμένω; Νὰ περάσῃ; Μὰ μπορεῖ καὶ νὰ τράβηξῃ ἴσια πρὸς τὰ λιβαδάκια. Δὲν ἔφυγε βέβαια. Μὲ τὸ κανοκιάλι μου βλέπω ἴσια μὲ τὴ Σκάλα καὶ δὲν μπαίνει ἄδρωπος σὺ θαποράκι ποὺ νὰ μὴν τὸν πάρῃ τὸ μάτι μου. Ἄν κἀθεῖται τὸ λοιπὸν ἀπὸ τὴ δική μου τὴ μεριά, ὅπου κι ἂν εἶναι, θὰ φανῇ. Ἄν κἀθεῖται ἀπὸ τὴν ἄλλη μερὴν τῆς μεριά, — τὴ δική της, — θὰ ρθῇ σὺ παζάρι μὲ τὶς φιληνάδες της. Ἐξὸν ἂν πῆγε πάλι στὶς ξένες προσβεῖτες ἐκεῖ κάτω...

Ἵσως κιάλας τὴν ξαναδῶ τὰ πόδραδο σὺν περπάτο, σὰν καὶ χιτς, πρὸς τὸ Καλεντέρι...

Καὶ τί τάχα; Παράξενο εἶναι νὰ φέλω νὰ τὴν ἀνταμῶσω; Ἡ ἀγάπη της μοῦ ἔφαγε τὴ ζωὴ, χωρὶς μῆτε νὰ ξαίρω γιὰτί καὶ γιὰ ποῖο λόγο μὲ παρᾶτησε, γιὰτί καὶ γιὰ ποῖο λόγο δὲ μὲ θέλησε. Βέβαιον εἶναι πῶς δὲ θὰ ξαναρχίσουμε τὶς περασμένες μας τὶς ἀγάπες. Μὰ τί περίεργο νὰ γυρέδω νὰ μάθω καὶ τὸ λόγο γιὰτί δὲ μ' ἀγάπησε;

Μεσημέρι. Στὶς πεντέμισι θὰ πάω. Σὰ νὰ τὸ νιώθω μέσα μου πῶς θὰ πάη καὶ κείνη. Τέτοια ὥρα θὰ ἡσυχάζῃ. Κουρασμένη θὰ εἶναι ἡ Μέλλα ἡ κακόμοιρη. Τόσα χρόνια ποὺ κἀθεῖται ὅξω στὴ Λέση, στὰ κοῦφα τὰ μέρη, θὰ τὶς ξεσυνήθισε τὶς δικές μας τὶς κἀγκες ἐδῶ. Λὲς καὶ πέφτει ἀπὸ τὸν οὐρανὸ σὰ λιανοῦλό, σὰ μαλακὸ μπαμπάκι ποὺ σὲ κοινοῦλῶνει, ποὺ δὲ σ' ἀφίνει γέρι νὰ κουνήσῃς. στόμα πῖνοιξεν, ποὺ ποῦ ἀποναικῶνει κάθε λογιισμό σὺ κεφάλι. Σώπασε ἡ γίς. Φύλλον μουρμουρητὸ, πουλιοῦ κελιάδην δὲν ἀκούγεται.

Φοβήθηκα. Μὲ τσάκωσε ὁ ἕπνος ὁ κατεργάρας καὶ τρώμαξα μπὰς καὶ πέρασε ἡ ὥρα. Οἱ ὥρες περγονῶνε τόσο ἔφαγκα! Ὁχι. Ἐχουμε ἀκόμη καιρό. Κοιμᾶται ὁ κόσμος σὺ χωριό.

Ἀχ! τί ὄνειρο εἶτανε κείνο ποὺ εἶδα! Φαρμακμένο ἀντάμα καὶ γλυκὸ! Τὴ γλύκα του τὴ νιώθω ἀκόμη στὰ φυλλοκάρδια μου τριγύρω.

Ἐτῆνε τότες, στὰ χρόνια τῆς ἀγάπης μου τὰ δοξασμένα, ἔταν εἶμουν νιός, διὰν ἐρχόμουν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, τελειόφοιτος ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον, μὲ τὸ δίπλωμά μου, καὶ γύριζα στὴν πατρίδα, νὰ δοῶ δουλειά, καὶ χίλιες ἐλπίδες ὁρμητικὰ λὲς κι ἀνασηκῶνανε τὴ ζωὴ μου, νὰ τὴν ἀνεβάσουνε ἴσια μὲ τὰ οὐράνια.

Ὁ καταραμένος ὁ Γληγόρης ποὺ θρόνησε τότες σὺ δρόμο μου κι ἀγρός! Ἀντὶς νὰ μὴν σὲ κανένα κατάστημα νὰ κερδίω παρὰδες χρόνιμα, νὰ γίνω καὶ γὼ καμιά μέρα τραπέζιτης, μ' ἀρπάζει ὁ Γληγόρης καὶ δὲς του γράφε ἄρθρα, τελειόφοιτε, στὴ φη-

(1) Στίχοι παρμένοι ἀπὸ τὴν ὠραία Πατινάδα τοῦ Ἀργύρη Ἐφταλιώτη. Τὸ ἴδιο καὶ παρακάτω.

Δὲν τὸ πιστεύω. Δὲν τὸ πιστεύω.

Πῶς τὰ τὸ πιστέμω πῶς καὶ σήμερις ἀκόμη. μετὰ τὰ χρόνια πού ἔχω μαζεμένα στὴ ραχοῦλα μου, μπορούσα μέσα μου νὰ νιώσω τόσο βαριά τὸν πόνο καὶ τὴν ἀγάπη;

Θαρροῦσα πῶς εἶχανε ὅλο σιᾶχτη πιά ἡ ζωὴ μου. Φαίνεται πῶς εἶρεμε σπύδα μέσα της, ἀθάνατη.

Δὲν μπορῶ νὰ κοιμηθῶ. Κυλιοῦμαι σὶς κρεββάτι μου. Τοῦ κάκου! Πρώτη φορά, ὅστερις ἀπὸ καμιά τριανταριά χρόνια, νὰ πού ἄξαφνα μοῦ ἔρχεται νὰ σηκωθῶ, νὰ πάω ἀπὸ τὴν ἀλλήμεριά, τὴ μεριά πού δὲν πάτησα ἀπὸ τὰ τότες!

Δὲ φταίω γώ. Τί νὰ κάμω; Μοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ τὸ διῶ θκεῖνο τὸ σπῆτι, ἀδύνατο νὰ περάσω μπροστὰ στὴν πόρτα ἐκείνη, ἀπὸ τὸν καιρὸ πού ἦρθε τὸ δύστυχο τὸ σπῆτι οὐ ξένα χέρια, τὸν καιρὸ πού τὸ πουλίσανε! Νὰ βλέπω ἄλλους μέσα, ἡ καρδιά μου δὲν τὸ βαστᾷ. Μὲ χωρατέθουνε μάλιστα οἱ φίλοι μου, πού τὸ ξαίρουνε καὶ κάποιες μοῦ λένε.

— «Ἐ! Θύμη, δὲν ἔρχεσαι λιγάκι κι ἀπὸ τὴν ἀλλήμεριά;»

«Ὁχι! Ἐγὼ πάω τώρα πάντοτε ἀπὸ τὴ μεριά τὴ δική μου, ποτέ δὲν ἀλλάζω τὸν καθημερινό, τὸν αἰώνιο τὸν περιπατό μου. Ἀπὸ τὸ σπιτάκι πού κάθουμαι καὶ πού τῶς γτισμένο στὴ μέση τοῦ χωριοῦ, νὰ δγαίνω τἀπόγεμα ἢ τὸ βράδυ, τὸ ἀκρογιάλι ἀκολουθῶ πρὸς τὸ Νιχώρι, τραβῶ ἴσια μετὰ τὸ Καλεντέρι καὶ γυρίζω — τὸ Καλεντέρι πού τὴν ἀπάντησα σήμερα!...»

Ποτέ μου πιά δὲν πῆγα παρῆκει ἀπὸ τὴ σκάλα τοῦ βαποριοῦ, πρὸς τὸ Μπουγιούγκντερε καὶ πρὸς τὰ Λιθαδάκια. ποτέ μου πιά δὲν ξαναεἶδα τὸ σπῆτι, τὸ σπῆτι τὸ μαρμαρένιο κοιτὰ στὴ Σκάλα, τὸ σπῆτι πού τὴν ἀγάπησα.

Σηκώθηκα καὶ πῆγα καὶ τὸ ξαναεἶδα.

Δὲ θέλω ἀπόψε νὰ κλείσω μάτι, θέλω νὰ θυμηθῶ. Νὰ θυμηθῶ!

Ἄνοιξα τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ μου, σὰν τὸν κλέφτη, γιὰ νὰ βγῶ.

Πάτησα ὄξω. Σιγασιά. Τὸ χωριουδάκι μου κοιμότανε. Τὰ μαγαζάκια τὰ ξύλινα, μετὰ τὰ χαμηλά του τὰ ταβάνια, σφαλοχιά, μανταλωμένα τὰ ψαράδικα, πού ἀγόραζα δόλτες σὰν εἰμουνε παιδί. Ἄχ! πόσο τὸ ἀγαπῶ τὸ χωριό μου! Στάθηκα μιὰ στιγμὴ. Δὲν τολμοῦσα νὰ προχωρήσω.

Τέλειος εἶμαι. Ἀξίος χρόνια καὶ χρόνια νὰ κρατῶ σὶς τοῦ μου καρφωμένη μιὰ ἰδέα, καὶ τώρα πού ἤθελα, ὅστερις ἀπὸ τόσον καιρὸ, νὰ πάω ἀπὸ τὴν ἀλλή μεριά, ὄρες τὸ συλλογιόμουνε καὶ μοῦ φαινότανε πῶς δὲν μπορούσα νὰ τὸ καταφέρω! Κι ὁ ἴδιος ἐγώ, δηλαδή ὁ πεισματάρης — ἢ ὁ ἐρωτοδοσανιμένος — ἅμα τύχη καὶ χρειαστὴ νὰ τὴ χαιρετήσω ἢ νὰ τὴς πῶ μιὰ καλημέρα, κρύβουμαι, γέβγω, τρέγω. σὰν τὸ λαγουδάκι. Ἀλήθεια καὶ γὰρ δὲν ἄλλαξα!

Τὸ ἔνα πόδι πήγαινε μπροστὰ, τὸ ἄλλο δὲν ἀποκοιτοῦσα νὰ τὸ κουνήσω. ἔμνησκα σὰν ἀπονεκρωμένος ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν κάμαρα τοῦ Πειταλά, σὶς σκοιᾶδι τὸ κατὰβαθ. Ἡ Σκάλα, δὴν δῆματα παρῆκει. Πέρα-πέρα, σασισμένος, θαμπωμένος, ξάνοιγα τὴ στράτα

τῆς ἀκροθαλασσιᾶς, πρὸς τὰ Λιθαδάκια... ξάνοιγα τὴν ἀλλήμεριά.

Τί καρδιοχιτύπια πού εἶχανε κείνα!

Ἡ στράτα δόλωτη ἀπὸ τὸ φεγγάρι. Ἄστραφτε τὸ φῶς τοῦ σὶν οὐρανό, περτοῦσε τὸ Μπογάζι, γλυκοχάδεσε τὰ θουνά.

Σαλέβανε τὰ κύματα καὶ τὸ κάθε κύμα λὲς κ' εἶχανε σὰ μιὰ κούνια πού νανούριζε τὸ φεγγάρι σὶς θαδούλωμά του.

Καὶ νὰ τώρα πού ἡ στράτα μετὰ τραβοῦσε, μετὰ δύναμη τρομερή. Σὰ νὰ θαρροῦσα μπροστὰ μου, ἀπὸ τὴν ἀλλή μεριά, τὴν ἀγάπη τὴν ἴδια, γύρω γύρω περτοῦμένη, πού μετὰ μνησῶσε νὰ πάω πιά καὶ νὰ λούσω τὴ ζωὴ μου στὴν ἀχιτιδιά της.

Κόνεψα νὰ λιγοθυμήσω, μόλις πού σιᾶθηκα σὶς σπῆτι μπροστὰ. Δὲν ξαίρω. Σὰ νὰ φάνηξε γιὰ μιὰς βοριᾶς ὁρμησιάρης καὶ μοῦ πῆρε τὴν ἀνάσα. Ἐρχονται, νὰ, ἔρχονται μαζί του, σὶς φτερά του φερεμένες, ἔρχονται οἱ πρώτες οἱ μυρωδιές, ἔρχονται τὰ τριαντάφυλλα κ' οἱ γαζίες, ἔρχονται κι ἀποναρακῶνουνε καὶ φοριῶνουνε καὶ μεθῶνε τὸν ἀέρα καὶ μοῦ πνίγουνε τὴν καρδιά.

Θυμοῦμαι, θυμοῦμαι! Ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὸ σπῆτι, ἀπὸ τὸ περιδῶλι μέσα, ἔρχονται οἱ μυρωδιές πού τὶς θαρροῦσα ξεμυχιόμουνε! Ἐκεῖ κάτω, σὶς περιδῶλι, ἔχει τριαντάφυλλα πολλά, ἔχει καὶ γαζίες...

Ἐφωνα διασπῆκα πρὸς τὸ χωριό. Δὲν ἄντεχα πιά μου.

Καὶ σὶς γυρισμό μου, ὅσο τρέχω, μιὰ ἰδέα παρῆκει μετὰ κνηγᾷ. Λέω πῶς πάλε σὶς ἴδιο τὸ σπῆτι κατέβηκε, πῶς ἐκεῖ κάθεται πάλε, πῶς ἐκεῖ σήμερα κοιμάται...

Θὰ εἶχανε ἀλήθεια περιεργό, τὰ χρόνια πού ἔλειπε, νὰ μὴ διῶ τὸ σπῆτι οὔτε μιὰ φορά, καὶ τώρα πού τὸ ξαναβλέπω, νὰ εἶναι μέσα ἡ Μέλλα σὰν καὶ πρῶτα!

Ἄχ! Θύμη, Θύμη μου καημένη!

Πῶς δὲν κλαῖς; Πῶς δὲ φωνάζεις; Πῶς δὲ χτυπᾷς τὸ κεφάλι σου σὶς γουθῶρι; Πῶς δὲ δέρεσαι μέρα νύχτα; Πῶς δὲν ἀπελπίζεσαι πιά;

Τί φρενῆ, φτάνει κανεῖς νὰ συλλογιστῇ τέτοιο πράμα!

Τἀπομνησήμερο ξαπλώνεσαι μιὰ ὥρα, χουζουρδεῖς, ξυπνᾷς, βάξεις τὸ χέρι σου στὴν τῆπη τοῦ γελεκιῦ σου, τραβᾷς τὸ ρολόι σου, κοιτάξεις.

— «Μπά; λὲς πέρασε μιὰ ὥρα μονάχα. Ποὺ δὲν εἶναι».

Ὡς τόσο ρίχνεσαι στὴ δουλειά σου φαίνεται πῶς ἄργησες, πῶς χασομέρησες. Κάθεσαι, γράφεις μάνι μάνι τἀρθρονάκι σου, τὸ τελειώνεις, ἀνεβαίνει ὁ τυπογράφος, τοῦ τὸ δίνεις. ἄθριο τὸ διαβάζει ὁ κόσμος στὴ φημερίδα. Δόξα νᾶχη ὁ Θεός. Νὰ πού τὸ κατὰ-φες καὶ τοῦτο. Τεμπέλιασες, χασομολογήθηκες μιὰ ὥρα καιρὸ. ὅστερις, ἀμέσως, ξεσκοῦρῆσες καὶ γιὰ μιὰ ὥρα τὸ τελειώσες. Γεῖά σου! Ἰῶσα μου ἄρθρα τᾶχαι εἶσι γραμμένα! Μιὰ κ' ἔγινε, τί σημαίνει πού πέσασε μιὰ ὥρα; Ὅλα καλά. Μιὰ ὥρα τίποτα δὲν εἶναι.

Ἡ ὥρα μάλιστα πού δὲν εἶναι τίποτα, εἶναι διὰ σου ἡ ζωὴ. Καλέ, διές τινε πῶς τρέχει, μιὰ ὥρα κατὰπυ ἀπὸ τὴν ἀλλήν! Γιὰ τράβηξε πάλε τὸ ρολόι σου. Κοιτάξέ το πάλε. Πέρασε ἀκόμα μιὰ ὥρα, πέρασε δέφτερη, πέρασε τρίτη. Πέρασε, πέρασε πιά κ' ἡ

ρέφτηκε ἄλλοιτες σὴν Ἀθήνα. Τὰ ἱστορικά τοῦ δέ-
φτερου εἶναι ἀθάνατα. Κ' εἶσι τὰ ὀνομάζω, γιατί
δὲν εἶναι δικά μου. Δικά μου δηλαδή δὲν εἶναι τὰ
γράμματα ποὺ ἀποτελοῦνε τὴν οὐσία τοῦ ρομάντζου.
Τί περίεργα λογοψυχολογικά! Ὁ Ρωμῆς δὲν ἔχει
γλώσσα νὰ πῇ τὴν ψυχὴν του, μὰ καὶ δὲν τοῦ μάθανε
τὴ δική του. Ὅταν εἶναι ὁ Ρωμῆς βλασιτάρι καμιάς
μεγάλης φαμελιάς ἢ διαν εἶναι μέλος τῆς κοινωνί-
ας, ἀπὸ παιδί σπουδάζει τὰ γαλλικά, τὰ κάνει γλώσ-
σα του μητρική, καὶ τοῦ καταντᾷ τότες δυνατὸ νὰ ἐ-
ξωτερικεῖται, νὰ χύσῃ ἀπάνω σὸ χαρτί τὰ πόδαθα τὰ
μουτικά του.

Τὰ γράμματα ποὺ θὰ διαβάσῃς εἶναι γραμμένα
γαλλικά καὶ γὰ τὰ μετάρφρασα ρωμαίικα. Γράμμα-
τα ποὺ πρέπει, φίλε μου, νὰ τὰ περάσῃς, ὅχι μόνο μὲ
ἀγάπη, παρὰ μὲ σέβας. Μὲ συγκίνηση πιά, ρώτημα
δὲν εἶναι. Γράμματα κόρης ἀγνῆς, γράμματα μεγά-
λης παρθένας, γράμματα τῆς ἀθάνατης, γράμματα
τῆς παναιώνιας, γράμματα τῆς Μυρριάννας. Θέλω
γὰ τὴ Μυριάννα οἴμεθα νὰ σοῦ κάμω λόγο καὶ δὲν
μπορῶ, ἐπειδὴ μὲ πνίγονε ἀκόμη τὰ κλάματα, εἴκο-
σι ἰστὰ χρόνια τώρα ποὺ πέθανε, καὶ μὲ πνίξανε κά-
θε φορὰ ποὺ τὴν ἀνάφερα σὰ γραφτά μου. Εἶναι ἡ
Μυρριάννα τοῦ Ὁ νεῖρου τοῦ Γίανιου, ἡ
ἀφτὴ πάλε εἶναι ἡ Μυρριάννα ποὺ τὴ γνωρί-
σεις ἀπὸ τὰ Δυὸ Ἀδέσφια — τὸ κλασσικὸ
μου τὸ ἔργο, τὸ μόνο ποὺ τὸ διαβάζω καὶ δὲ χορταί-
νω. Τὴ θυμῶμαι στὴ Ζωὴ καὶ Ἀγάπη, ὅ-
που τὴν εἶπα Μυριέλλα. Μύρεω τὴ δα-
φνισσα σὲ κάποια ἀνέκδοτὴ μου Νίκη τοῦ πύ-
ρου καὶ τῆς ἀγάπης, ἕνα ρομάντζο καὶ
τοῦτο. Σειρὰ πεζὰ τραγούδια ἔτοιμα τῆς ἔχω, ἀπὸ
τὴν πρώτη πρώτη μέρα ποὺ εἰδωθήκαμε, ἴσα μὲ τὸ
θάνατό μας, μὲ τὸ ξεψύχισμά της τὸ ἀπαλὸ, ποὺ ἀ-
κολούθησε στὰ 1897, τὴς δεκατέσσερες τοῦ Γιοῦλη,
ὥρα πεντέμισι — ἔξη τὸ πρωτὶ τὰ στεγνά της τὰ
λόγια πρὸς ἐμένα, τὰ χάραξε τὴν παραμονή, σὲς
ἔντεκα τὸ βράδι.

Δὲ διιστάζω, δὲ φοβοῦμαι διόλου, δὲ σκιάζομαι νὰ
μιλήσω γὰ τὰ γράμματα τῆς Κόρης τοῦ ἀταίρια-
χτου ποιητῆ μας, ποὺ μόνος ἀφτὸς, σὶν καιρὸ του,
παραδύθηκε μὲ τὸ Σολωμό. Πῆγα μιὰ μέρα νὰ προ-
σκυνήσω τοῦ πατέρα της τὸν τάφο. Στεφάνια τοῦ ἑ-
φερα, γονάτισα καὶ τοῦ εἶπα:

— «Τίμια στάθηκε ἡ ἀγάπη μας, Πατέρα. Σεβά-
σθηκε, σεβάσθηκε τὴν τιμὴ της, Ἐσένα σεβάσθηκε
καὶ οἱ δυὸ. Εἶναι ἡ Μπεατρίτσε μου, εἶναι ἡ Λάουρα
μου ἀφτὴ. Δὲν ἀγαπηθήκαμε, ποὺ νὰ πῆς ἀγαπήσα-
με ὁ ἕνας τὴν ψυχὴν τοῦ ἄλλου, τὸ Ἰδανικὸ καὶ τὴ
δύναμή του. Τὸ Ἰδανικὸ τὰθανατίσαμε, ποιητὴ μου,
ἀθανατίζοντας τὸνομα τῆς Μυρριάννας, τοῦ παιδιοῦ
σου, ποὺ ἀπὸ σένα πῆρε τὴν ποίησίν της. Βωμὸ τῆς
ἔστησα, τὴν προκίρουν Μούσα μου, μύρισα τὴ μυ-
ρωδιά τῆς ψυχῆς της, τὴ συναδέσφωσα μὲ τῆς Ρω-
μιόσυνης τὴν ψυχὴν, γὰ τὴ νίκη τῆς Ἰδέας, γὰ τὸ
καλὸ τῆς Ἑλλάδας. «Πές μοῦ ἂν εἶναι φταίξιμο ἀφτό:»

Μῆτε κείνος θὰ τὸ πῇ, μῆτε σὺ, καλέ μου Ἀδέ-
σφω, ἐσὺ ποὺ ἀγαπᾷς τὰ Ἰδανικά καὶ ποὺ ἐργάστη-
κες γὰ τὴν Ἰδέαν. Ὁ φίλος σου ΨΥΧΑΡΗΣ

Παρίσι, Παρασκευὴ, 12 τοῦ Σποριά 1920.

1 ΤΟΥ ΘΥΜΗ ΤΑ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΑ (*)

L'amico mio e non della ventura
Dante Inf. II 24 (1)

Δὲν τὸ πρόδομενα. Δὲν τὸ πίστεθα.
Ὑστερις ἀπὸ τόσα καὶ τόσα χρόνια!
Πῶς νὰ θρέθῃς δωπέρα; Γιατὶ νὰ ξαναῖθες;
Θὰ τὸ μάθω. Ὅτὶ τὸ μάθω!
Μὰ τί θὰ μάθω κιάλας; Μήπως καὶ δὲν εἶναι πα-
ροῖα της; Ἐδῶ γεννήθηκε, ἀναθράφηκε δῶ... Ἐ-
δῶ παντρέφτηκε! Παράξενο δὲν εἶναι διόλου νὰ
δῇ τὸν πατέρα, νᾶφῃς γὰ κανένα μήνα τὰ Παρί-
σια, νὰποθύμῃς, ποιὸς ξαίρει; τὴν ἄμοισῃ τὴν Πό-
λη, — ὡ! εἶσι ἔρχεται νὰ περάσῃ δυὸ τρεῖς μέρες στὰ
Θεραπειά.

Ὅχι, παράξενο δὲν εἶναι.

Παράξενη μονάχα ἡ σοβλιὰ ἐκείνη, ποὺ σὶν
καρδιά μου λές καὶ διάβηκε, ἅμα τὴν εἶδα. Σὰν ἰνύ-
πα σὶν καρδιά μου φάνηκε, ἀλήθεια, ποὺ ἀκόμη τὴ
νιώθω καὶ πονῶ. Ἀφτό δὲν τὸ πίστεθα!

Μόλις ἄλλαξε. Σὰ νὰ τὴ βλέπω ἀπαράλλαχτη ὅ-
πως εἶτανε καὶ τότες! Τὸ λιγνουλὸ της τὸ προσω-
πάκι πάντα τὸ ἴδιο, μακρουλὸ καὶ χαριτωμένο. Τὸ
σκέπαζε τὸ δέλο τοῦ καπελλιοῦ της. Τὰ μαλλάκια της
δὲν μπορεῖς νὰ καταλάβῃς ἂν ἀπομείναν ὁλόξανα ἢ
ἂν ἀσπρίσανε ποὺ καὶ ποῦ. Τὰ μάτια της, χαμηλω-
μένα τὰ θαστᾷ καὶ πηγαίνει...

Ἀχ! τί καλά ποὺ ἔκαμα καὶ κρύδῃκα, μήπως γυ-
ρίση καὶ μ' ἀγναντέψῃ.

Τέτοια καὶ τόση ταραχὴ ἄρχισε μέσα μου νὰ τρέ-
μῃ, ποὺ δὲ θάβριονα τὴ δύναμη οὔτε νὰ τὴ χαιρετήσω.
Ἀμέσως τὴ γνῶρισα! Κι ἀμέσως ἀπὸ τὸν τάφο

τοὺς τὸ μουχλιασμένο ἀναστηθήκανε τὰ νιάτα μου δ-
λοζώνιανα. Μὲ τὰργὸ της τὸ δῆμα περπατοῦσε σὰ
σκυμμένη λιγάνι, τὸ κεφαλάκι της συλλογιόμυνο, ποὺ
τὸ συνήθιζε καὶ τότες εἶσι νὰ περπατᾷ, σὰ ντροπαλᾷ,
σὰ νὰ σκιαζότανε καὶ νὰ μὴν ἤθελε νὰ δειλῇ τὰν-
σιμημά της τᾶρηλδ. Εἶχε τὴν ὀμπερῆλα της σὸ χέρι
καὶ μὲ τὴν ἀκρὴ χιτυοῦσε σιγὰ θαδίζοντας τὸ χῶμα.
Τὰ ματάκια της τὰ γαλανουλά κοιτάζανε κατὰ γῆς.

Χαμήλωνε ὁ ἥλιος πρὸς τὴ δύση, καὶ γὰ ἔλεγα
μέσα μου ἐκείνη τὴ στιγμή πῶς ἔδλεπα τὰ γλυκοχα-
ράματα. Ἐλεγα πῶς μοῦ γέμιζε τὰ μάτια ἡ ἀβγὴ
μὲ τὴ λάμψη της τὴν πρώτη. Ἀχ! ἡ πρώτη μου, ἡ
μόνη μου ἡ ἀγάπη, — ναί, ἡ μόνη, — μοῦ δάμπωνε
τὴν ψυχὴν μὲ τὴν ἀναφεγγιά της.

(*) Τὸ ποῖτο μέρος ἀφτὸ δημοσιεύτηκε στὸ «Ἄστυ»
τοῦ 1900 (Σάββατο, 30 τοῦ Δεκεμβρίου 1900—Σάββατο 6 τοῦ
Γενάρη 1901) μὲ τὴν ἀκόλουθη σημείωση τοῦ τὴν παραθέ-
τομυ δῶ. «Ἡλιοβασιλέματα» εἶναι ὁ γενικός τίτλος. Δημο-
σίωσις σήμερα μόνον τὸ πρῶτο μέρος. Τὸ δέφτερον πῶ
ἴστερα. Εἶναι καὶ πολὺ μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ πρῶτο. Τὰ
δυὸ μαζί τᾶγραφα πέρσι τὸ καλοκαίρι, ὅλο τὸ μυηιστό-
ρημα ὅδῃ καμιά διακοσμοῖα σελίδες τυπωμένο. Μὰ δὲ
θέλω νὰ κοινοῦσῃ τὸν ἀναγνώστη· δὲν ταιριάζει καὶ πολὺ
γὰ ἐπιφυλλίδα ὅλο μαζί. Κ' εἶσι ἀφίνω τὸ μισό· σὰ βγῇ,
θὰ βγῇ σὲ βιβλίον μὲ τὸ πρῶτο μέρος. Ἀξάφνα ὁμῶς μπο-
ρεῖ ὁ ἀναγνώστης νὰ βρῇ καὶ σὸ πρῶτο ἀφτό, δηλαδὴ
«Στοῦ Θύμη τοῦ τριαντάφυλλα». δυὸ τρία λόγια ἡ μερικὴς
φράσεις γὰ τὸ δέφτερο μέρος. «Τὸ τριαντάφυλλο τοῦ Κω-
στή». Ἀφτὰ δὲν τᾶλλαξα, γιατί δὲν εἶναι καὶ πολλὰ.
Ἐπικολα καταλαμβάνονται καὶ ὅποιος διαβάσῃ πῶ ὕστερα
τὸ δέφτερο μέρος, δίχως νὰ ξαναδιαβάσῃ τὸ πρῶτο, θὰ δῇ
πῶς καὶ μοναχὸ του διαβάζεται.